

مؤسسه راهبردهای
بازنشستگی صبا

بازخوانی تجربه صندوق بازنشستگی کارکنان جهاد کشاورزی

۶۹

گروه مطالعاتی رفاه و تأمین اجتماعی
مؤسسه راهبردهای بازنشستگی صبا
«نهاد پژوهشی صندوق بازنشستگی کشوری»

۱۳۹۸

به نام آنکه جان را فکرت آموخت

بازخوانی تجربه صندوق بازنشستگی کارکنان جهاد کشاورزی

تهیه کننده:

فرهاد بزرافکن

گروه مطالعاتی رفاه و تأمین اجتماعی

موسسه راهبردهای بازنشستگی صبا

«نهاده پژوهشی صندوق بازنشستگی کشوری»

۱۳۹۸

مؤسسه راهبردهای
بازنشستگی صبا

بازخوانی تجربه صندوق بازنشستگی کارکنان جهاد کشاورزی

تهیه کننده: فرهاد بزرافکن

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

شماره مسلسل: ۶۹

کد گزارش: ۹۸۲۱۷۰۰۴۲

تاریخ انتشار: ۱۳۹۸/۱۰/۲۴

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای مؤسسه راهبردهای بازنشستگی صبا محفوظ است.

تهران، خیابان شریعتی، نرسیده به میدان قدس، کوچه محوی، پلاک ۴،

واحد ۱۰۱

کد پستی: ۱۹۳۴۶۱۳۷۸۱

دورنگار: ۰۲۱-۲۲۷۰۲۹۰۳

تلفن: ۰۲۱-۲۲۷۰۳۴۶۵

پست الکترونیک: info@saba-psi.ir

تارنما: www.saba-psi.ir

فهرست

- پیشگفتارالف
- ۱- شکل‌گیری صندوق کارکنان جهاد تا ادغام در صندوق بازنشستگی کشوری.....۱
- ۲- نشست گفت‌وگوی راهبردی (با سخنرانی آقای اکبر شیرمحمدی)۲۲
- ۳- مصاحبه با نیما راثی مرزآبادی.....۴۱
- جمع‌بندی.....۴۹

پیشگفتار

بزرگان اندیشه گفته‌اند جامعه‌ای که از تاریخ درس نگیرد، ناچار، چرخ چاه را دوباره اختراع خواهد کرد. این در حالی است که به اذعان صاحب‌نظران، نظام تصمیم‌گیری کشور دچار چرخه باطل آزمون و خطاست؛ باطل به این اعتبار که تجربه‌ها و سیاست‌های پیشین کمتر مورد نقد، جمع‌بندی و عصاره‌گیری قرار می‌گیرند. در نتیجه، منابع هنگفتی صرف تکرار سیاست‌ها و تصمیم‌هایی می‌شود که بیشتر تجربه شده و آثار مثبت و منفی آن آشکار شده است. روشن است که راه برون‌رفت از این چرخه مخرب، وفاداری به موازین سیاست‌گذاری، مبتنی بر «فرایند» بسیار کلیدی «بازخورد» است.

برای نمونه چنان‌چه سند برنامه راهبردی صندوق بازنشستگی کشوری در ده ساله گذشته مورد توجه قرار گیرد، یا چنان‌چه نسخه‌های مختلف همین سند در سازمان تأمین اجتماعی مرور شود، روشن خواهد شد که دو عبارت همواره تکرار شده است. نخست «عدم آگاهی متولیان امر از ضوابط و اصول بیمه‌های اجتماعی» و دوم «تلفیق بین سیاست‌های حمایتی با سیاست‌های بیمه‌ای». ولی با وجود چنین جمع‌بندی‌ای، هنوز یکی از انتقادهای کارشناسان، حضور پررنگ این دو مشکل در نظام بازنشستگی کشور است.

گزارش پیش رو به بازخوانی یک تصمیم و مرور یک سیاست اختصاص دارد. به بیان دیگر، در چارچوب تلاش برای توشه‌گیری از تجربه‌های پیشین، سیر شکل‌گیری تا انحلال «صندوق تأمین معذوریت از کار و ازکارافتادگی و وظیفه اعضای جهاد سازندگی» مورد

مطالعه این گزارش بوده است. اهمیت این مطالعه در آن جاست که این صندوق عمری بسیار کوتاه داشت (سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۶۸) و حتی وارد مرحله‌ی میان‌سالی هم نشد. به این ترتیب حتی پیش از پرداخت یک مستمری (حقوق) بازنشستگی، در صندوق بازنشستگی کشوری ادغام شد!

بر این اساس می‌توان پرسید نظام تصمیم‌سازی مبتنی بر کدام رهیافت‌ها و منطق، ایجاد چنین صندوقی را در دستور کار قرار داد؛ اساساً تشکیل چنین صندوقی براساس کدام ضرورت‌ها بود؛ تا چه اندازه آن ضرورت‌ها توجیه‌پذیر بود؛ تداوم و مدیریت آن به چه نحوی پیش رفت؛ و در نهایت، چه چالش‌ها و بحران‌هایی منجر به انحلال صندوق کارکنان جهاد کشاورزی شد. از این رو، هدف از بازخوانی تجربه‌ی صندوق بازنشستگی جهاد کشاورزی تمهید زمینه برای ارتقای ذخیره دانایی کشور در حوزه سیاستگذاری بازنشستگی است.

در تهیه این گزارش از سه منبع اصلی بهره برده شده است. منبع اول سخنرانی آقای شیرمحمدی مدیرکل فنی صندوق بازنشستگی کشوری است. ایشان یکی از افراد مطلع در فرایند ادغام صندوق بازنشستگی جهاد کشاورزی در صندوق بازنشستگی کشوری است. همچنین، به منظور تکمیل مباحث و طرح مسائلی از درون صندوق جهاد، با آقای نیما راثی مرزآبادی مصاحبه‌ای انجام شد. ایشان در زمان ادغام، رئیس اداره عمومی و پشتیبانی صندوق جهاد بودند. هر چند ضرورت موضوع گفت‌وگو با تنی چند از دیگر مدیران را اقتضا می‌کرد اما تلاش‌ها و پیگیری‌های متعدد برای بهره‌بردن از تجارب آقای دکتر سید جواد میر (رئیس هیئت مدیره و مدیر عامل صندوق جهاد؛ از سال ۱۳۸۴ تا زمان ادغام در صندوق بازنشستگی کشوری) بی‌نتیجه ماند. زیرا مشغله کاری فراوان فرصت تمرکز بر رخدادهای سال‌های پیش را به دست نداد. اما این گزارش توانست به منبعی ارزنده دست یابد که از قضا، توسط آقای میر نوشته شده است: کتابی با عنوان «چالش‌ها و راهکارهای فراروی صندوق‌های بازنشستگی: مطالعه موردی صندوق بازنشستگی جهاد کشاورزی».

بنابراین، در ابتدا بخش‌هایی منتخب از کتاب یاد شده (برای ثبت و تأکید دوباره بر آنها)

تکرار شده است. سپس مشروح سخنرانی آقای شیرمحمدی، ارائه شده و پس از آن متن مصاحبه با آقای مرزآبادی آمده است. پایان بخش این گزارش نیز تصریح بر نکاتی کلیدی است که از بازخوانی این تجربه می توان بر آنها تأکید کرد.

باشد که این تلاش در کانون های تصمیم سازی و تصمیم گیری در حوزه بازنشستگی مورد توجه قرار گرفته و از تکرار خطاهای گذشته پرهیز شود.

۱- شکل گیری صندوق کارکنان جهاد تا ادغام در صندوق بازنشستگی کشوری

۱-۱- تاریخچه^۱

هیئت وزیران با استناد به ماده ۶۹ «قانون مقررات مالی و اداری و استخدامی جهاد سازندگی» مصوب ۱۳۶۷/۱/۲۳ در جلسه ۱۳۶۸/۲/۱۳ آیین نامه تشکیل صندوقی تحت عنوان «صندوق تأمین معذوریت از کار و از کارافتادگی و وظیفه اعضای جهاد سازندگی» را به تصویب رساندند. با تصویب این مصوبه و ابلاغ آن در تاریخ ۱۳۶۸/۲/۲۹ صندوق شکل گرفت و فعالیت آن قانوناً آغاز گردید. براساس این مصوبه و آیین نامه های اداری و مالی صندوق مذکور، کلیه ی پرسنل وزارت جهاد سازندگی و شرکتها و موسسات تابعه آن عملاً از ابتدای ورودشان به جهاد سازندگی به عضویت این صندوق درآمدند.

اگرچه فعالیت صندوق تأمین معذوریت از کار و از کارافتادگی و وظیفه اعضای جهاد سازندگی در سال ۱۳۶۸ تحقق یافت، اما تعهدات آن به ابتدای تأسیس جهاد سازندگی که خردادماه سال ۵۸ بود (بدون دریافت کسورات معوقه ۱۰ ساله که بعدها بخشی از آن را دولت پرداخت کرد) تسری یافت. به عبارتی دیگر، صندوقی که باید مبتنی بر وجوه واریز شده یا همان حق بیمه ها استوار باشد، تعهداتی بر آن بار می شود که مربوط به زمانی است که اساساً صندوقی شکل نگرفته بود. موجودیتی که تنها عنوان «صندوق» را یدک می کشید و هیچ گونه سازوکار و روال بیمه ای در آن رعایت نمی شد.

۱. برای تدوین بخش اول این گزارش از کتاب آقای دکتر سید جواد میر تحت عنوان «چالش ها و راهکارهای فراروی صندوق های بازنشستگی (مطالعه موردی صندوق بازنشستگی جهاد کشاورزی)» نشر موسسه پژوهش های برنامه ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی استفاده شده است.

آیین‌نامه سال ۱۳۶۸ با تنها تغییر و اصلاح ماده ۳ آن در سال ۱۳۷۶ به تصویب هیئت وزیران رسید. نهاد جهاد سازندگی در سال ۱۳۶۲ به وزارت‌خانه جهاد سازندگی تبدیل شد. بعدها، ادغام وزارت‌خانه‌های جهاد سازندگی و کشاورزی یکی از مباحثی بود که هرازگاهی در دستور کار دولت و مجلس قرار می‌گرفت. تا این که در سال ۱۳۷۹ (در زمانی که آقای محمد سعیدی‌کیا وزیر جهاد سازندگی و آقای عیسی کلانتری وزیر کشاورزی بودند) لایحه ادغام وزارت‌خانه‌های جهاد سازندگی و کشاورزی در یکدیگر و تشکیل وزارت «جهاد کشاورزی» در مجلس شورای اسلامی مطرح شد که با تصویب آن موافقت شد.

با تشکیل وزارت جهاد کشاورزی و تغییر و تحولات سازمانی در وزارت‌خانه‌های سابق، در تاریخ ۱۳۸۲/۴/۱۵، عنوان صندوق از «صندوق تأمین معذوریت از کار و ازکارافتادگی و وظیفه/اعضای جهاد سازندگی» به «صندوق تأمین معذوریت از کار و ازکارافتادگی و وظیفه/اعضای جهاد کشاورزی» تغییر نام داد و تغییرات اساسی دیگری در مواد ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶ آیین‌نامه سال قبل نیز صورت پذیرفت. با عنایت به این که قانون مقررات مالی، اداری و استخدامی وزارت جهاد کشاورزی موخر بر آیین‌نامه اصلاحی فوق‌الذکر صندوق بوده و در تاریخ ۱۳۸۲/۱۲/۲۵ در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید، از این رو به موجب این قانون، نام صندوق به «صندوق بازنشستگی کارکنان وزارت جهاد کشاورزی» تغییر نام یافت.

آیین‌نامه سال ۱۳۸۲ تا زمانی که صندوق بازنشستگی کارکنان وزارت جهاد کشاورزی در صندوق بازنشستگی ادغام شد مبنای مدیریت این صندوق بود. قانون ادغام صندوق بازنشستگی وزارت جهاد کشاورزی مشتمل بر ماده واحده و یک تبصره در جلسه علنی ۱۳۹۰/۱۰/۲۱ به تصویب مجلس شورای اسلامی و در همان روز به تأیید شورای نگهبان رسید. این قانون به صورت طرح دو فوریتی بوده و ۱۴۵ رأی موافق، ۱۲ رأی ممتنع و ۳ رأی مخالف به تصویب رسید. براساس ماده واحده این قانون، از تاریخ تصویب این قانون، صندوق بازنشستگی کارکنان وزارت جهاد کشاورزی، با کلیه اختیارات، وظایف، دارایی‌ها، امکانات،

تجهیزات، تعهدات و نیروی انسانی در صندوق بازنشستگی کشوری ادغام شد. بار مالی و هزینه انتقال از محل سهام قابل واگذاری دولتی در بنگاه‌های اقتصادی از ناحیه دولت تأمین و پرداخت می‌شود.

براساس تبصره این ماده واحده، برقراری حقوق بازنشستگی و وظیفه مشمولین صندوق مزبور براساس قانون مدیریت خدمات کشوری و مقررات صندوق بازنشستگی کشوری است.

۱-۲- قوانین و مقررات حاکم بر بیمه‌پردازی و بازنشستگی صندوق کارکنان جهاد
مقدار و درصد کسور بازنشستگی از ابتدای تأسیس صندوق تا زمان ادغام در صندوق بازنشستگی کشوری متناسب با تغییر قوانین تغییر کرده است.

جدول شماره ۱- تغییرات کسورپردازی بازنشستگی

دوره زمانی	سهام فرد ^۱	سهام کارفرما
۵۸/۳/۲۷ تا ۶۷/۲/۱	معاف	%۸.۵
۶۷/۲/۱ تا ۷۴/۱۲/۲۹	%۸.۵	%۸.۵
۷۵/۱/۱ تا ۷۹/۶/۳۱	%۸.۵	%۱۲.۷۵
۷۹/۷/۱ تا زمان ادغام	%۹	%۱۳.۵

۱-۳- شرایط احراز بازنشستگی در صندوق بازنشستگی کارکنان جهاد

با توجه به تغییر برخی از مقررات در مقاطع مختلف تاریخی و یا ادغام وزارت خانه‌های جهاد سازندگی و کشاورزی در یکدیگر و تشکیل وزارت جهاد کشاورزی، در شرایط احراز بازنشستگی صندوق تغییراتی رخ داد که هر مقطع زمانی در قالب جداول و توضیحات مربوطه ذیل تشریح می‌شود:

✓ شرایط احراز بازنشستگی براساس قانون اداری، مالی، استخدامی و تشکیلاتی جهاد سازندگی مصوب سال ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی در دوره زمانی از ابتدای تأسیس تا ۱۳۸۲/۱۲/۲۵

۱. توسط دولت تأمین می‌گردد.

۲. تاریخ تأسیس نهاد جهاد سازندگی

۱. کلیه‌ی مستخدمان با داشتن ۳۰ سال سابقه خدمت و با هر میزان سن می‌توانستند بازنشسته شوند؛
۲. افرادی که دارای حداقل ۶۰ سال سن بودند، به شرط خدمت در مناطق بد آب و هوا یا اشتغال در کارهای سخت و زیان‌آور می‌توانستند با حداقل ۲۵ سال سابقه خدمت بازنشسته شوند؛
۳. کارکنان مزاد بر نیازی که مدرک تحصیلی آنان دیپلم یا کمتر از دیپلم بود، می‌توانستند با داشتن ۲۵ سال سابقه کار و برخورداری از حداکثر ۵ سال سنوات ارفاقی با ارائه درخواست شخصی بازنشسته شوند.

جدول شماره ۲- شرایط احراز بازنشستگی از ابتدای تأسیس صندوق تا ۱۳۸۲/۱۲/۲۵

ردیف	عنوان و سابقه خدمت	سن	شرایط	چگونگی دریافت مستمری ماهانه
۱	بازنشستگی، ۳۰ سال سابقه خدمت	حداقل ۶۰ سال	بدون هیچ شرطی	۳۰ روز حقوق
۲	بازنشستگی، ۲۵ سال سابقه خدمت	حداقل ۶۰ سال	در کارهای سخت و زیان‌آور در مناطق بد آب و هوا	۳۰ روز حقوق
۳	بازنشستگی، ۲۵ سال سابقه خدمت	بدون شرط سنی	استفاده از سازوکار تشویقی و سنوات ارفاقی	۳۰ روز حقوق
۴	از کارافتادگی غیرناشی از کار، با هر سابقه خدمت	بدون شرط سنی	کمتر از ۱۵ سال، ۱۵ سال منظور خواهد شد	حداقل ۱۵ روز حقوق و یا به اندازه تعداد سال‌های خدمت
۵	از کارافتادگی ناشی از کار و بیماری حرفه‌ای (معلول)، با هر مقدار سابقه خدمت	بدون شرط سنی	براساس تأیید کمیسیون ذی‌ربط	۳۰ روز حقوق
۶	فوت ناشی از کار، با هر مقدار سابقه خدمت	بدون شرط سنی	بدون هیچ پیش شرطی	۳۰ روز حقوق
۷	فوت غیرناشی از کار، با هر مقدار سابقه خدمت	بدون شرط سنی	کمتر از ۱۵ سال، ۱۵ سال منظور خواهد شد	حداقل ۱۵ روز و یا به اندازه ۳ سال

تذکر: در خصوص افراد فوت شده حقوق فرد به طور مساوی بین ورثه قانونی تقسیم می‌گردد.

۱. چنان‌چه از کارافتادگی غیرناشی از کار کارمند بر اثر حادثه ایجاد شده باشد ۳ سال سنوات اضافی به فرد حادثه دیده تعلق می‌گیرد.

جدول شماره ۳- شرایط احراز بازنشستگی: مستند به قانون اداری، مالی و استخدامی وزارت جهاد کشاورزی مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۲۵ مجلس شورای اسلامی از ۱۳۸۲/۱۲/۲۵ تا ۱۳۸۶/۷/۱ منطبق بر مفاد فصل مشترک قانون استخدام کشوری

ردیف	عنوان و سابقه خدمت	سن	شرایط	چگونگی مستمري دريافتی ماهانه
۱	بازنشستگی، با هر سابقه خدمت	حداقل ۶۰ سال	بدون هیچ شرطی	به نسبت سال های کارکرد
۲	بازنشستگی ۳۰ سال	حداقل ۵۵ سال	در مشاغل غیر تخصصی و بر اساس درخواست کارمند و موافقت کارفرما، با بیش از بیست سال ستوان خدمت می تواند بازنشسته شوند	به نسبت سال های کارکرد
۳	بازنشستگی حداقل ۲۰ سال	حداقل ۶۰ سال	کارفرما می تواند فرد را بازنشسته کند	به نسبت سال های کارکرد
۴	بازنشستگی با هر میزان سابقه خدمت	حداقل ۶۵ سال	کارفرما مکلف به بازنشستگی فرد و پرداخت حداقل ۱۵ روز حقوق است	بیش از ۱۵ سال خدمت به نسبت سال های کارکرد
۵	از کار افتاده غیر ناشی از کار با هر مقدار سابقه خدمت	بدون شرط سنی	علیل شده و یا به علت حادثه ناقص شود ^۱	به نسبت سال های کارکرد
۶	فوت غیر ناشی از کار با هر مقدار سابقه خدمت	بدون شرط سنی	بدون هیچ شرطی	به نسبت سال های کارکرد
۷	از کار افتاده ناشی از کار با هر مقدار سابقه خدمت	بدون شرط سنی	بدون هیچ شرطی	۳۰ روز حقوق
۸	فوت ناشی از کار، با هر مقدار سابقه خدمت	بدون شرط سنی	بدون هیچ شرطی ^۲	۳۰ روز حقوق
۹	بازنشستگی عادی، با ۳۰ سال سابقه خدمت	بدون شرط سنی	جانبازان انقلاب اسلامی، جنگ تحمیلی، معلولین، شاغلان سخت و زبان آور تابع مقررات خاص خود هستند ^۳	۳۰ روز حقوق

۱. از ردیف ۹ تا ۱۱ بعد از تاریخ ۱۳۶۸/۱۲/۱۳ (مقطع زمانی شروع فعالیت صندوق)
۲. در صورت از کارافتادگی بر اثر حادثه، حداکثر ۳ سال سابقه سنوات فرد اضافه می شود و بر آن اساس حقوق دریافت می دارد.
۳. از ردیف ۱ تا ۸ تا قبل از تاریخ ۱۳۶۸/۱۲/۱۳ (با توجه به عدم تأسیس و فعالیت صندوق، عملاً موضوعیت اجرایی نداشته است)

ردیف	عنوان و سابقه خدمت	سن	شرایط	چگونگی مستمری دریافتی ماهانه
۱۰	بازنشستگی عادی با ۲۵ سال سابقه خدمت	حداقل ۵۰ سال	برای مستخدم مرد و مشروط به درخواست مستخدم	۳۰ روز حقوق
۱۱	بازنشستگی عادی، با ۲۵ سال سابقه خدمت	حداقل ۴۵ سال	برای مستخدم زن و مشروط به درخواست مستخدم	۳۰ روز

جدول شماره ۴- شرایط احراز بازنشستگی: مستند به ماده ۱۰۳ قانون مدیریت خدمات کشوری
تا ۱۳۸۶/۷/۱

ردیف	عنوان و سابقه خدمت	سن	شرایط	چگونگی مستمری دریافتی ماهانه
۱	بازنشستگی ۳۰ سال	بدون شرط سنی	کارفرما مختار به بازنشسته نمودن فرد برای مشاغل غیر تخصصی می باشد	۳۰ روز حقوق
۲	بازنشستگی ۳۵ سال	بدون شرط سنی	بازنشستگی فرد در اختیار کارمند بوده، مشروط به این که کارشناس ارشد و بالاتر یا جانباز باشد ^۱	۳۰ روز حقوق ^۲
۳	بازنشستگی حداقل ۲۵ سال	۶۰ سال	مشروط به حداقل ۲۵ سال سابقه کار	به نسبت سال های کارکرد
۴	بازنشستگی حداقل ۲۵ سال	۵۵ سال	ویژه متصدیان مشاغل سخت و زیان آور و جانبازان و معلولان	۳۰ روز حقوق
۵	بازنشستگی حداقل ۲۵ سال	بدون شرط سنی	صرفاً برای زنان	به نسبت سال های کارکرد
۶		۶۵ سال	برای مشاغل عادی کارفرما مکلف به بازنشسته نمودن فرد است	به نسبت سال های کارکرد
۷	بازنشستگی حداقل ۲۵ سال	۷۰ سال	برای مشاغل تخصصی کارفرما مکلف به بازنشسته نمودن فرد است	به نسبت سال های کارکرد

۱. با توجه به تعاریف حقوقی از آزادگان، کلیه آزادگان چون دارای درصدی جانبازی می باشند، به عنوان جانباز محسوب می گردند.

۲. به ازای هر سال خدمت مازاد بر ۳۰ سال (و حداکثر تا ۱۰ سال) ۲.۵ درصد به حقوق بازنشستگی فرد اضافه می شود.

جدول شماره ۵- شرایط احراز بازنشستگی با سنوات ارفاقی در مقطع زمانی ۱۳۸۶/۶/۵ تا ۱۳۹۴/۶/۵ مستند به مصوبات مجلس

ردیف	عنوان و سابقه خدمت	سن	شرایط	چگونگی مستمري در بافتی ماهانه
۱	بازنشستگی با حداقل ۲۵ سال سابقه	بدون شرط سنی	برای مرد برخورداری از حداکثر ۵ سال	۳۰ روز حقوق
۲	بازنشستگی با حداقل ۲۰ سال سابقه	بدون شرط سنی	برای زن برخورداری از حداکثر ۵ سال سنوات ارفاقی	به نسبت سال‌های کارکرد براساس احتساب سنوات ارفاقی

۱-۴- ارزیابی صندوق بازنشستگی کارکنان جهاد کشاورزی

در این بخش به عوامل پارامتریک^۱ و غیرپارامتریک^۲ مرتبط با عملکرد این صندوق با استناد به گزارش‌های مالی حسابرسی‌شده‌ی سالیانه‌ی صندوق و نیز گزارش‌های عملکرد هیئت مدیره و صورت‌جلسات شورای صندوق از ابتدای تأسیس تا پایان سال ۱۳۸۹ می‌پردازیم. اگرچه تأسیس و آغاز کار صندوق در اواسط سال ۱۳۶۸ بوده است، اما تعهدات آن از خردادماه سال ۱۳۵۸ با تأسیس جهاد سازندگی آغاز شد که نوعی تحمیل بوده و هیچ‌گونه نسبتی با سازوکار بیمه‌ای نداشت. علاوه بر این که تعهدات صندوق به ۱۰ سال قبل از تأسیس آن تسری داده شد، تا ۱۰ سال پس از تأسیس صندوق هیچ مبلغی برای جبران تعهدات مذکور و شروع سرمایه‌گذاری به صندوق پرداخت نشد. صرفاً در اواخر دهه ۷۰ (در سال‌های ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹) مبلغی کمتر از ۱۰ میلیارد تومان (آن هم نه به شکل نقدی و پول، بلکه در قالب سهام شرکت‌های وابسته به جهاد سازندگی) که عمدتاً با وضعیت نامناسب اقتصادی مواجه بودند به صندوق پرداخت شد. به عبارتی دیگر، این صندوق تا ۲۰ سال پس از تأسیس، هیچ‌گونه منابع مالی ناشی از دریافت کسور بازنشستگی دریافت نکرد.

۱. عوامل پارامتریک مجموعه عواملی هستند که براساس مقررات صندوق‌های بازنشستگی تغییر هر یک از آن‌ها می‌تواند سطح درآمد یا سطح هزینه‌های صندوق بازنشستگی را متأثر سازد و تغییر دهد. نرخ کسورات بازنشستگی، سن بازنشستگی، سنوات خدمت، فرمول محاسبه تعیین حقوق بازنشستگی، تعریف افراد وابسته به فرد بازنشسته برای برخورداری از حقوق ورثه، اقلام مشمول کسر کسور بازنشستگی از حقوق و مزایای شاغلان از جمله عوامل پارامتریک هستند.

۲. عوامل غیرپارامتریک، مجموعه عواملی که عمدتاً خارج از حیطه اختیارات صندوق‌های بازنشستگی هستند، مثل قوانین عمومی کشور، نظام کلی بازنشستگی، رشد اقتصادی، بازتوزیع درآمد، ثبات یا عدم ثبات سیاسی، نرخ بازده سرمایه در بخش‌های مختلف اقتصادی کشور، نرخ سود و اوراق قرضه بانکی، سیاست‌های حمایتی و ... که اگرچه بر هزینه‌ها، درآمدها یا جهت‌گیری سرمایه‌گذاری صندوق تأثیر گذارند، اما خارج از حیطه کنترل صندوق، و تابعی از متغیرهای کلان سیاسی، اقتصادی و اجتماعی هستند.

جدول شماره ۶- مقایسه درآمد و هزینه مربوط به حقوق پرداختی بازنشستگان و مستمری‌بگیران صندوق از سال ۱۳۶۹ تا پایان سال ۱۳۸۹ (واحد: میلیون ریال)

سال	حقوق پرداختی مستمری‌بگیران (۱)	درآمدهای اقتصادی (درآمدهای حاصل از سرمایه‌گذاری‌ها) (۲)	درآمد حاصل از کسور دریافتی شاغلان (۳)	مطلق کسر درآمدهای اقتصادی و حقوق پرداختی (جمع جبری ستون‌های ۱ و ۲) (۴)
۶۹	۱۵۰	۵۵	۸,۵۰۱	-
۷۰	۹۴۹	۶۸۱	۹,۲۶۸	-
۷۱	۱,۴۵۷	۲,۲۷۳	۶,۵۳۱	+
۷۲	۱,۶۶۲	۱,۸۸۸	۷,۲۷۷	+
۷۳	۲,۴۰۳	۹,۰۶۳	۱۲,۵۰۶	+
۷۴	۳,۰۶۰	۱۷,۱۵۷	۱۳,۰۱۲	+
۷۵	۵,۱۸۰	۱۴,۱۲۱	۲۳,۸۷۷	+
۷۶	۷,۷۵۰	۲۴,۸۴۷	۳۴,۳۴۱	+
۷۷	۹,۲۰۳	۷,۹۱۵	۳۸,۷۸۹	-
۷۸	۱۱,۵۸۶	۱۳,۳۸۳	۵۶,۷۶۰	+
۷۹	۱۶,۲۱۵	۲۰,۳۷۴	۷۶,۲۲۵	+
۸۰	۱۸,۶۴۴	۳۵,۶۸۸	۱۰۱,۲۹۱	+
۸۱	۲۷,۳۱۴	۲۷,۰۰۳	۱۲۹,۹۸۹	-
۸۲	۳۰,۳۱۴	۱۳۵,۱۹۶	۱۹۷,۷۶۹	+
۸۳	۵۵,۰۸۱	۱۵۱,۸۳۸	۱۷۲,۱۵۸	+
۸۴	۵۹,۹۳۹	۱۳۴,۵۸۳	۲۰۶,۵۸۴	+
۸۵	۱۰۴,۱۳۴	۱۵۰,۹۴۴	۲۷۳,۶۴۸	+
۸۶	۱۴۲,۴۱۱	۱۳۲,۱۱۲	۳۰۵,۰۳۱	-
۸۷	۲۴۱,۴۳۸	۱۶۰,۸۷۰	۳۲۵,۶۶۵	-
۸۸	۴۴۴,۱۳۶	۲۴۹,۸۶۱	۴۰۹,۱۸۲	-
۸۹	۶۷۳,۴۲۱	۲۹۸,۵۹۶	۳۸۱,۷۰۶	-
جمع کل	۱,۸۵۶,۴۴۷	۱,۵۸۸,۴۴۸	۲,۷۹۰,۱۱۰	-

مأخذ: گزارش‌ها و صورت‌های مالی حسابرسی شده سال‌های ۱۳۶۹ تا ۱۳۹۰ صندوق جهاد

تحلیل و ارزیابی آمار و ارقام جدول فوق حاکی از آن است که:

۱. از حدود ۱۸۵ میلیارد تومان حاصل جمع کل حقوق پرداختی در بیست سال گذشته (از سال ۱۳۶۹ تا ۱۳۸۹) به مستمری‌بگیران و بازنشستگان حدود ۱۶۷ میلیارد تومان یعنی حدود ۹۰٪ آن مربوط به ۶ سال اخیر (۱۳۸۴ تا ۱۳۹۰) بوده است و فقط ۱۸ میلیارد تومان آن (۱۰٪) مربوط به ۱۵ سال قبل از سال ۱۳۸۴ می‌باشد.
۲. طبق جدول بالا، قبل از سال ۱۳۸۶ یعنی در سال‌های ۱۳۶۹، ۱۳۷۰، ۱۳۷۷ و ۱۳۸۱ جمع جبری حقوق پرداختی به بازنشستگان و مستمری‌بگیران و درآمدهای نفتی اقتصادی منفی بوده است. این نکته گویای برداشت از کسور دریافتی از شاغلان برای تأمین کسری منابع پرداخت حقوق به بازنشستگان در سال‌های مورد اشاره که هزینه‌های مربوط به حقوق بازنشستگان بسیار پایین‌تر از سال‌های بوده می‌باشد.
۳. جمع کل درآمدهای حاصل از سرمایه‌گذاری از ابتدای تأسیس تا پایان سال ۱۳۸۹، ۱۵۹ میلیارد تومان بوده است که حدود ۱۱۳ میلیارد تومان (معادل ۷۱٪) آن مربوط به شش ساله ۱۳۸۴ تا پایان سال ۱۳۸۹ بوده است. به عبارت دیگر، از محل درآمدهای حاصل از سرمایه‌گذاری صندوق تا سال ۱۳۸۴ امکان سرمایه‌گذاری قابل توجه وجود نداشته و از سال ۱۳۸۴ نیز که با مدیریت بهینه‌تر منابع، درآمدهای حاصل از سرمایه‌گذاری آن افزایش قابل توجهی یافته، به دلیل افزایش هزینه‌های ناشی از پرداخت حقوق بازنشستگان، بخش اعظمی از درآمدهای حاصله (و در مقاطعی تمام آن) صرف پرداخت حقوق بازنشستگان گردیده و توسعه سرمایه‌گذاری در حد درآمدهای حاصله میسر نشده است.
۴. از سال ۱۳۸۴ به بعد همه ساله جمع حقوق پرداختی به بازنشستگان حدود ۱۰۰ درصد نسبت به سال قبل آن افزایش داشته و به این خاطر از حدود ۵.۵ میلیارد تومان در سال ۱۳۸۳، به ۶۷.۳ میلیارد تومان در سال ۱۳۸۹ رسید و در سال ۱۳۹۰ نیز جمع حقوق پرداختی به بازنشستگان از ۱۲۰ میلیارد تومان فراتر رفت.

جدول شماره ۷- درصد افزایش حقوق بازنشستگان طی سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۸ (واحد: ریال/درصد)

سال	میانگین حقوق	درصد رشد نسبت به سال قبل	حداقل حقوق	درصد رشد نسبت به سال قبل
۱۳۸۳	۱,۳۵۶,۵۴۸		۱,۰۶۰,۰۰۰	
۱۳۸۴	۱,۴۳۹,۶۰۲	۶	۱,۱۸۷,۰۰۰	۱۲
۱۳۸۵	۲,۱۵۱,۱۳۵	۴۹	۲,۰۰۰,۰۰۰	۶۸
۱۳۸۶	۲,۱۹۸,۵۱۰	۳۵	۲,۳۷۲,۴۰۰	۱۹
۱۳۸۷	۴,۶۷۱,۲۶۳	۶۱	۲,۶۰۹,۶۴۰	۱۰
۱۳۸۸	۵,۵۹۰,۰۰۰	۲۰	۲,۹۰۰,۰۰۰	۱۱

مأخذ: گزارش‌های مالی و حسابرسی صندوق سال‌های ۸۳ تا ۸۹

جدول بالا تأثیرگذاری برآیند عوامل پارامتریک و غیرپارامتریک بر هزینه‌های صندوق در قالب شاخص پارامترهای میانگین حقوق و حداقل حقوق بازنشستگان را نشان می‌دهد. به لحاظ محاسبات بیمه‌ای و اکچوئری و نیز منطبق اقتصادی و مبانی علمی، مقدار حقوق پرداختی به بازنشستگان و مستمری‌بگیران باید تابعی از کسور دریافتی از ایشان در زمان اشتغال باشد. اما به لحاظ تأثیرگذاری عوامل پارامتریک و غیرپارامتریک از جمله نرخ تورم سالانه، افزایش امید به زندگی و در نتیجه افزایش سال‌های دریافت حقوق بازنشستگی و ... حداقل و میانگین حقوق بازنشستگان طی سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۸ به طور فاحشی افزایش یافت، به طوری که میانگین حقوق بازنشستگان در سال ۱۳۸۸ نسبت به سال ۱۳۸۳ افزایشی چهار برابر (۴۰۰٪) و حداقل حقوق بازنشستگان نیز در همین فاصله زمانی افزایشی معادل بیش از دو برابر (حدود ۲۱۰٪) را نشان می‌دهد. این امر حتی براساس نرخ‌های اعلام‌شده‌ی رسمی تورم در سال‌های مذکور و تحمیل آن توسط دولت به صندوق‌ها نیز غیرقابل توجیه است.

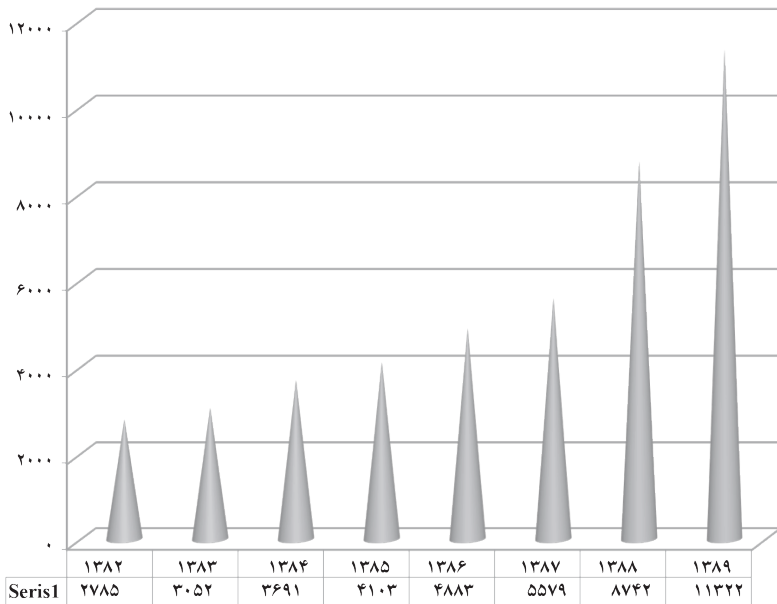
جدول شماره ۸- سرمایه‌گذاری سالیانه و سود انباشته پایان سال از سال ۱۳۶۹ تا ابتدای سال ۱۳۸۹ (واحد: میلیون ریال)

سال	سرمایه‌گذاری انجام شده	سود انباشته پایان سال
۱۳۶۹	۲,۲۲۵	۸,۴۰۶
۱۳۷۰	۲,۰۸۷	۱۷,۴۰۷
۱۳۷۱	۵,۲۷۵	۲۴,۴۷۴
۱۳۷۲	۴,۷۳۹	۳۱,۹۵۰
۱۳۷۳	۸,۸۷۴	۵۰,۵۹۱
۱۳۷۴	۱۴,۹۰۹	۶۴,۹۰۰
۱۳۷۵	۳۱,۷۵۹	۹۴,۶۱۰
۱۳۷۶	۲۰,۶۱۰	۱۳۸,۵۹۱
۱۳۷۷	۲۰,۲۴۰	۱۷۴,۰۴۶
۱۳۷۸	۶۲,۶۸۴	۳۳۹,۵۹۷
۱۳۷۹	۱۳۲,۱۱۲	۴۱۸,۳۶۹
۱۳۸۰	۱۱۶,۸۸۴	۵۳۲,۴۰۸
۱۳۸۱	۱۴۱,۷۷۶	۵۹۶,۶۰۸
۱۳۸۲	۱۲۵,۹۶۷	۸۵۲,۷۱۰
۱۳۸۳	۹۰,۳۵۶	۱,۱۲۹,۲۱۴
۱۳۸۴	۲۸۴,۲۷۵	۱,۴۱۰,۵۵۴
۱۳۸۵	۶۹,۶۰۱	۱,۷۰۷,۱۸۶
۱۳۸۶	۷۰۰,۹۷۳	۲,۰۱۴,۵۴۹
۱۳۸۷	۲۴۰,۴۱۷	۲,۲۷۷,۰۳۶
۱۳۸۸	۱۹۴,۴۱۷	۲,۴۸۸,۸۲۱
جمع	۲,۲۷۰,۱۸۰	

مأخذ: گزارش‌ها و صورت‌های مالی حسابرسی شده سال‌های ۱۳۶۹ تا ۱۳۸۹ صندوق

جدول بالا سرمایه‌گذاری‌های سالیانه و سود انباشته‌ی صندوق از سال ۱۳۶۹ تا ابتدای سال ۱۳۸۹ را نشان می‌دهد. همان‌گونه که جدول نشان می‌دهد، جمع کل سرمایه‌گذاری‌های صندوق طی سال‌های ۱۳۶۹ تا ۱۳۸۹ حدود ۲۲۷ میلیارد تومان بوده که حدود ۱۸۵ میلیارد تومان آن (۸۰٪) مربوط به سال‌های ۶۹ تا ۸۹ است؛ از این مقدار نیز حدود ۱۲۰ میلیارد تومان (یعنی نزدیک به ۶۰ درصد کل سرمایه‌گذاری‌ها) مربوط به سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۹ است. این ارقام نشان‌دهنده‌ی تجمیع دیرهنگام سرمایه در صندوق است که امکان بازدهی سرمایه‌گذاری‌ها در بلندمدت را کاهش داده و گویای آن است که ۸۰ درصد حجم سرمایه‌گذاری‌ها در ده سال اخیر انجام شده است.

نمودار شماره ۱- تعداد بازنشستگان طی سال‌های ۸۹-۱۳۸۲

(واحد: سال، نفر، درصد رشد نسبت به سال قبل)

نمودار شماره ۱ که تعداد و درصد نرخ رشد بازنشستگان صندوق را در هشت سال ۱۳۸۲ تا ابتدای سال ۱۳۹۰ نشان می‌دهد گویای تأثیرگذاری یکی از مهم‌ترین عوامل پارامتریک بر وضعیت اقتصادی صندوق است. همان گونه که جدول نشان می‌دهد تعداد بازنشستگان در ابتدای سال ۱۳۹۰ نسبت به سال ۱۳۸۲ سه برابر شده است.

در کنار افزایش هزینه‌های ناشی از پرداخت حقوق بازنشستگان و افزایش تعداد بازنشستگان صندوق، تعداد اعضای شاغل کسورپرداز صندوق رو به کاهش بوده است. این روند به گونه‌ای بود که تعداد اعضای کسورپرداز از ۳۱,۵۸۶ در سال ۱۳۸۲ به کمتر از ۲۰ هزار در سال ۱۳۹۰ رسید و براساس پیش‌بینی‌های انجام شده در زمان قبل از ادغام در صندوق بازنشستگی کشوری، تعداد کسورپردازان تا سال ۱۴۰۰ به کمتر از ۱۳۰۰ نفر می‌رسید.

نکته قابل توجه این است که در سال ۱۳۸۲ نسبت پشتیبانی ۱۱.۳ بوده و این نسبت در سال ۱۳۸۹ به ۱.۷ کاهش یافت و براساس پیش‌بینی‌های قبل از ادغام در صندوق بازنشستگی کشوری (سال ۱۳۹۰) تا سال ۱۳۹۵ به کمتر از ۰.۲ می‌رسید.

براساس روایت میر (۱۳۹۱)، به عنوان آخرین مدیرعامل این صندوق، هشدار این خطرها از سال ۱۳۸۵ به طور جدی در صندوق بازنشستگی کارکنان جهاد کشاورزی نمایان شده است و با توجه به گزارش‌های هیئت مدیره صندوق از سال ۱۳۸۵ به بعد و نیز مفاد مصوبات شورای صندوق روشن است که مدیر عامل و هیئت مدیره صندوق در دوره یادشده اقدامات لازم را جهت تدبیر راه‌حل مناسب برای مقابله با بحران به عمل آورده‌اند. همچنین، گزارش‌هایی به وزیر جهاد کشاورزی و معاونان او و خارج از وزارت‌خانه تا ریاست جمهوری و ریاست مجلس شورای اسلامی ارسال شد اما هیچ‌کدام منتج به اقدام عملی جهت رفع مشکلات مذکور نشد (تا قبل از ادغام در صندوق بازنشستگی کشوری).

براساس اسناد حسابرسی‌شده مالی، آمار و ارقام مربوط به منابع درآمدی و هزینه‌ای صندوق طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ و ارزش‌گذاری رسمی قیمت پایه کلیه دارایی‌های صندوق (بر مبنای پایان ۲۹ اسفند ماه سال ۱۳۸۸) به قرار زیر است.

جدول شماره ۹- وضعیت هزینه درآمد و ارزش دارایی‌های صندوق در دوره زمانی ۹۰-۱۳۸۵
(واحد: میلیون ریال)

۴۴۸,۱,۵۸۸	جمع درآمدهای اقتصادی صندوق (درآمدهای حاصل از سرمایه‌گذاری صندوق)	۱
۲,۷۹۰,۱۱۰	جمع درآمدهای حاصل از دریافت کسور	۲
۴,۳۷۸,۵۵۸	جمع کل درآمدهای صندوق (جمع ردیف‌های ۱+۲)	۳
۱,۸۵۶,۴۴۷	جمع حقوق پرداختی به بازنشستگان	۴
۱۲۲,۴۰۱	جمع کسور انتقالی به سایر صندوق‌ها	۵
۱,۹۷۸,۸۴۸	جمع کل هزینه‌های ناشی از پرداخت حقوق بازنشستگان و انتقال کسور به سایر صندوق‌ها (جمع ردیف‌های ۴+۵)	۶
۲,۳۹۹,۷۱۰	مانده ارزش دارایی‌های صندوق به قیمت دفتری در ابتدای سال ۹۰ (تفاضل ردیف‌های ۳-۶)	۷

مأخذ: گزارش‌ها و صورت‌های مالی حسابرسی‌شده صندوق جهاد تا سال ۱۳۹۰

رقم به‌دست آمده در ردیف ۷ که بالغ بر ۲۳۹ میلیارد و ۹۷۱ میلیون تومان است، ارزش دفتری کلیه دارایی‌های صندوق اعم از دارایی‌های منقول، غیرمنقول، موجودی نقدی، سهام شرکت‌ها و املاک و مستغلات است و مطالبات و بدهی‌های جاری نیز در آن لحاظ شده است. ارزش روز تقریبی دارایی‌های مذکور که در ۸ شهریور سال ۱۳۸۹ براساس گزارش کارشناسان رسمی قیمت‌گذاری شده و گزارش نهایی قیمت پایه ارزش ویژه دارایی‌های صندوق که توسط حسابداران رسمی تنظیم و ارائه شده است دقیقاً ۴,۶۷۳,۶۰۹,۵۸۸,۷۲۲ ریال بود.

علاوه بر تأثیرگذاری عوامل پارامتریک و غیرپارامتریک، در ادوار مختلف برخی از عوامل سیاسی، اقتصادی و مدیریتی بر عملکرد صندوق اثرگذار بوده‌اند. برخی از آن‌ها عبارت است از:

۱. شکل‌گیری و تأسیس صندوق پس از ده سال از شروع تعهداتش؛
۲. عدم دریافت کسورات مربوط به سال‌های ۱۳۵۸ تا ۱۳۶۷ اعضای صندوق تا سال ۱۳۷۹ و در نتیجه فقدان هرگونه نقدینگی و منابع مالی در فاصله زمانی ۱۳۵۸ تا

۳. تحمیل سیاسی هزینه سرمایه‌گذاری‌های بدون توجیه یا کم‌بازده (به عنوان مثال، سرمایه‌گذاری در کارخانجات متروک و مصادره‌ای نساجی مدزون در زیمبابوه که از ابتدای حضور صندوق تا سال ۱۳۸۹ هیچ‌گونه بازدهی برای صندوق نداشته است؛
 ۴. عدم پرداخت مطالبات صندوق بابت کسورات معوق بازنشستگی اعضا به ارزش روز؛
 ۵. تصویب پرداخت وام‌های قرض‌الحسنه به بازنشستگان و شاغلان عضو صندوق از محل منابع مالی صندوق که قاعداً باید صرف سرمایه‌گذاری شود؛ هیچ صندوق بازنشستگی در قبال مشترکان شاغل خود متعهد نیست.
 ۶. تحمیل هزینه‌های مصوبات هیئت دولت در خصوص بازنشستگان به صندوق؛ این در حالی است که هزینه‌های مذکور در صندوق‌های کشوری و نیروهای مسلح و سازمان تأمین اجتماعی توسط دولت تأمین و پرداخت شده است؛
 ۷. عدم تصویب اخذ جریمه دیرکرد بابت کسورات معوق اعضا توسط مراجع قانونی ذی‌ربط؛
 ۸. در برخی مواقع انتصاب و به‌کارگیری مدیران و افراد غیرحرفه‌ای در سلسله‌مراتب مدیریتی صندوق و شرکت‌های تابعه آن؛
 ۹. عدم تسلط و تخصص حرفه‌ای و کارشناسی برخی از اعضای شورای صندوق و در نتیجه ناتوانی آن‌ها در هدایت صحیح صندوق و اتخاذ تصمیمات صحیح و به موقع؛
 ۱۰. نامتناسب بودن قوانین و مقررات مرتبط با صندوق‌های بازنشستگی.
- در این‌جا، باید به برخی از تعهدات دولت در قبال صندوق بازنشستگی کارکنان جهاد کشاورزی اشاره کرد. علی‌رغم هزینه‌کرد و پرداخت این تعهدات به بازنشستگان توسط صندوق، دولت تا پایان سال ۱۳۹۰ آن‌ها را در اختیار صندوق قرار نداد. سابقه ایجاد چنین تعهداتی در برخی موارد مثل ردیف ۱ جدول گاه به بیش از بیست سال می‌رسد.

جدول شماره ۱۰- مطالبات صندوق از دولت

مدت هزینه کرد و مانده حساب	مستندات ایجاد و توضیحات	مبلغ (میلیون ریال)	شرح حسابها و منشأ ایجاد حساب	ردیف
۶۷-۵۸	محاسبه صندوق و مقررات موضوعه و نظر شورای صندوق	۱,۷۵۵,۲۵۰	بدهی اصل و جرائم دیر کرد کسور بازنشستگی اعضا مربوط به سالهای ۱۳۵۸ تا ۱۳۶۷	۱
تا تاریخ ۱۳۸۹/۱۲/۲۹	واگذاری شرکتها به صندوق در ازاء مطالبات صندوق از دولت	۴,۹۶۲	بدهی حاصل از واگذاری و شراکت در موسسه جهان پیام	۲
تا تاریخ ۱۳۸۹/۱۲/۲۹	دستور وزیر وقت جهاد کشاورزی به عنوان رئیس شورای صندوق و براساس قرارداد منعقد	۲۳,۰۳۱	بدهی شرکت هفت تپه به صندوق	۳
از مورخ ۱۳۸۶/۱/۱ تا ۱۳۸۷/۷/۳۰	در اجرای بند ۴ و ۵ صورتجلسه شورای صندوق مورخ ۱۳۸۶/۸/۲۰ موضوع ماده ۹۹ قانون برنامه چهارم توسعه و تصویب نامه شماره ۱۰۰۸/ت۳۷۱۵ ه مورخ ۱۳۸۶/۲/۲۸ هیئت وزیران	۲۲,۵۸۶	بابت هزینه فوق العاده تعدیل و بیمه درمانی و تکمیلی بازنشستگان	۴
از مورخ ۱۳۸۵/۱/۱ تا ۱۳۸۷/۶/۳۱	در اجرای مصوبه ۳۴۵۴۳ ه مورخه ۱۳۸۵/۲/۲۹ هیئت وزیران	۶۰,۵۰۰	بابت افزایش یک باره حداقل حقوق بازنشستگان از ۱۳۵ هزار تومان به ۲۰۰ هزار تومان	۵
از مورخ ۱۳۸۵/۱/۱ تا ۱۳۹۰/۶/۳۱	در اجرای مفاده ماده ۴ آیین نامه اجرایی بند ج تبصره ۱۵ قانون بودجه سال ۱۳۸۵ و تصویب بودجه سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ صندوق توسط شورای صندوق	۱۰,۰۷۳	بابت کمک هزینه بیمه درمان بازنشستگان	۶
از مورخ ۱۳۸۵/۱/۱ تا ۱۳۸۷/۱۲/۲۹	در اجرای تبصره ماده ۳ مصوبه ۳۳۸۷۴ مورخ ۱۳۸۴/۷/۱۰ هیئت وزیران و تصویب بودجه صندوق توسط شورای صندوق	۱۰,۵۸۲	بابت هزینه مابه التفاوت نرخ تسهیلات بازنشستگان	۷

مدت هزینه کرد و مانده حساب	مستندات ایجاد و توضیحات	مبلغ (میلیون ریال)	شرح حسابها و منشأ ایجاد حساب	ردیف
از مورخ ۱۳۸۵/۱/۱ تا ۱۳۸۹/۱۲/۲۹	در اجرای تبصره ماده ۵ مصوبه ۳۳۸۱۷۴ مورخ ۱۳۸۴/۷/۱۰ هیئت وزیران و تصویب بودجه صندوق توسط شورای صندوق	۱,۸۵۲	بابت کمک هزینه مسافرت داخل کشور بازنشستگان سال ۱۳۸۵ و ۱۳۸۷	۸
از مورخ ۱۳۸۹/۱/۱ تا ۱۳۹۰/۶/۳۱	مصوبه سال ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ دولت در خصوص کسور بیمه خدمات درمانی دولت	۱,۷۱۵	بدهی بابت سهم کارفرمای بیمه خدمات درمانی بازنشستگان سازمان های وابسته مستقر در تهران	۹
از مورخ ۱۳۸۹/۱/۱ تا ۱۳۸۹/۱۲/۲۹	بودجه سال ۱۳۸۹ مصوب شورای صندوق	۲۵۸,۰۰۷	بابت کسری بودجه صندوق برای پرداخت حقوق بازنشستگان سال ۱۳۸۹	۱۰
از مورخ ۱۳۹۰/۱/۱ تا ۱۳۹۰/۱۲/۲۹	بودجه سال ۱۳۹۰ مصوب شورای صندوق	۵۳۹,۳۷۷	بابت کسری بودجه صندوق برای پرداخت حقوق بازنشستگان سال ۱۳۹۰	۱۱
			جمع کل	
			۲,۶۸۷,۹۳۵	

مأخذ: گزارش های مالی صندوق

۱-۵- بررسی محاسبات بیمه‌ای صندوق

محاسبات اکچوئری یا محاسبات تعهدات بیمه‌ای در صندوق‌های بازنشستگی ابزارهایی دقیق برای پیش‌بینی وضعیت موجود و آتی صندوق‌های بازنشستگی است. در بدو تأسیس صندوق بازنشستگی کارکنان جهاد کشاورزی هیچ توجهی به محاسبات بیمه‌ای نشده و حتی در اساسنامه آن انجام این محاسبات مسکوت گذاشته شد. تنها از سال ۱۳۸۰ به بعد محاسبات بیمه‌ای هر سه سال یک‌بار توسط کارشناسان اکچوئری خارج از صندوق انجام شد. گزارش‌های شورای صندوق (به عنوان عالی‌ترین مرجع تصمیم‌گیری امور صندوق) حکایت از آن دارند که هیچ‌گونه نشانه‌ای از توجه این شورا به نتایج محاسبات اکچوئری وجود نداشته و در طول سال‌های ۱۳۶۹ تا ۱۳۸۹ این شورا هیچ تصمیمی در رابطه با نتایج محاسبات بیمه‌ای اتخاذ نکرد. این امر گویای بی‌توجهی تخصصی و حرفه‌ای شورای مذکور به ضرورت انجام محاسبات بیمه‌ای است.

مطالعات اکچوئری در مجموع در سال‌های ۱۳۸۰، ۱۳۸۳، ۱۳۸۶ و آخرین آن در نیمه دوم سال ۱۳۸۹ انجام پذیرفت. براساس محاسبات اکچوئری منتشرشده در سال ۱۳۸۰ (نوروزی، ۱۳۸۰)، آمده است که تا سال ۱۴۰۳ تمام اعضای شاغل صندوق بازنشسته یا فوت می‌شوند و دریافتی صندوق از محل کسور بازنشستگی کاملاً قطع خواهد شد.

با توجه به ساختار دارایی‌ها، تعداد شاغلان کسورپرداز و بازنشستگان و سایر پارامترهای موثر، براساس اولین محاسبات اکچوئری صندوق در سال ۱۳۸۰ در کلیه‌ی گزینه‌های منطقی مورد بررسی با فرض مبتنی بر عدم فروش دارایی‌های موجود سال ۱۳۸۰، پیش‌بینی شد که صندوق در خوشبینانه‌ترین شرایط از سال ۱۳۹۴ با ۵۸۴۰۱ میلیون ریال کسری و در بدبینانه‌ترین شرایط در سال ۱۳۹۳ با ۹۸۱۷۹ میلیون ریال کسری مواجه می‌شود.

حتی با فرض فروش کلیه‌ی دارایی‌ها و هزینه‌کرد آن‌ها برای پرداخت حقوق بازنشستگان و صفر شدن تمامی دارایی‌ها صندوق، پیش‌بینی شده که این کسری صرفاً به ترتیب پنج و هفت سال (یعنی برای سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۴۰۰) و با مبالغی به ترتیب ۶۵۴۲۳ میلیون ریال

و ۳۷۹۳۰ میلیون ریال به تأخیر می‌افتد. در هیچ یک از گزینه‌ها و فروض محاسبات در چهار دوره محاسبات اکچوئری با مفروض بودن عدم فروش دارایی، ایجاد کسری منابع به بعد از سال ۱۳۹۴ موکول نشده که این موضوع با توجه به تعهدات صندوق که براساس محاسبات اکچوئری مذکور حداقل تا سال ۱۴۶۰ باید ادامه داشته باشد به شدت نگران‌کننده و خطرناک بود. جدول ذیل سال وقوع کسری در منابع صندوق را براساس محاسبات و مطالعات چهار دوره اکچوئری در دو حالت (با فرض فروش دارایی‌ها و بدون فروش دارایی‌ها) نشان می‌دهد.

جدول شماره ۱۱- زمان و مقدار ایجاد کسری بر مبنای رشد حقوق ۱۶٪، مستمری ۱۴٪ و نرخ بازده سرمایه‌گذاری ۲۰٪ (واحد: میلیون ریال)

مطالعات اکچوئری در پایان دوره	سال و مبلغ کسری صندوق با فرض عدم فروش دارایی	سال و مبلغ کسری صندوق با فرض فروش کل دارایی
براساس موجودی دارایی و محاسبات سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۹۳ مقدار کسری ۹۸۱۷۹	سال ۱۳۹۸ مقدار کسری ۶۵۴۲۳
براساس موجودی دارایی و محاسبات سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۹۴ مقدار کسری ۲۵۱۶۰۷	سال ۱۴۰۱ مقدار کسری ۲۲۴۲۱۹
براساس موجودی دارایی و محاسبات سال ۱۳۸۶	سال ۱۳۸۹ مقدار کسری ۷۱۹۴۶	سال ۱۳۹۶ مقدار کسری ۹۸۰۰۹
براساس موجودی دارایی و محاسبات سال ۱۳۸۹	سال ۱۳۸۹ مقدار کسری ۱۶۳۷۱۳	سال ۱۳۹۶ مقدار کسری ۴۵۸۱۹۸

مأخذ: محاسبات اکچوئری سال‌های ۱۳۸۰، ۱۳۸۳، ۱۳۸۶ و ۱۳۸۹ و یافته‌های میر، ۱۳۹۱.

همان‌گونه که جدول بالا نشان می‌دهد، حتی با فرض فروش کلیه دارایی‌ها و هزینه‌کرد درآمدهای حاصله از آن برای پرداخت حقوق بازنشستگان، ایجاد کسری‌های مذکور چندان به تأخیر نمی‌افتاد و به جهت صفر شدن دارایی‌ها و عدم امکان ایجاد درآمد جدید، میزان کسری‌ها همه ساله به طور تصاعدی افزایش می‌یافتند.

جدول شماره ۱۲- مقایسه سه پارامتر بررسی‌های اکچوئری در چهار دوره

پایان سال ۱۳۸۸	پایان سال ۱۳۸۵	پایان سال ۱۳۸۲	پایان سال ۱۳۷۹	شرح
۲.۸	۵.۹	۱۰.۲	۱۴.۶	تعداد افراد شاغل کسورپرداز به ازای هر یک نفر بازنشسته (نفر)
۵,۱۳۱,۵۶۶	۲,۱۲۱,۳۶۰	۹۶۹,۳۰۰	۵۴۹,۷۹۹	متوسط حقوق دریافتی ماهانه بازنشستگان (ریال)
۳۴	۲۸	۳۷	۴۰	نسبت دارایی فعلی و آتی به تعهدات آتی (درصد)

مأخذ: محاسبات چهار دوره اکچوئری سال‌های ۱۳۸۰، ۱۳۸۳، ۱۳۸۶ و ۱۳۸۹ صندوق

همان‌گونه که در جدول بالا ملاحظه می‌شود، در دوره‌ی ده ساله یاد شده، شاخص ضریب وابستگی با کاهش ۵۰ درصدی مواجه بوده و از ۱۴.۶ نفر در سال ۱۳۷۹ به ۲.۸ نفر در سال ۱۳۸۸ کاهش یافت. همچنین، متوسط حقوق بازنشستگان گویای افزایش بیش از ۹ برابری است که چنین افزایش حقوقی در مفروضات محاسبات اکچوئری اساساً فاقد جایگاه علمی است، اما این افزایش عملاً اتفاق افتاد. آن‌گونه که نسبت دارایی‌های فعلی و آتی به تعهدات آتی نشان می‌دهد، حتی در سال ۷۹ که اولین سال انجام محاسبات اکچوئری بود و صندوق در آن سال به لحاظ تعهدات جاری خود هیچ مشکلی نداشت و با فرض مفروضات منطقی برای پارامترهای تأثیرگذار، باز هم صندوق دارای ۶۰٪ کسری منابع و دارایی بود. مقایسه و بررسی چهار دوره محاسبات اکچوئری صندوق، قبل از ادغام در صندوق بازنشستگی کشوری، گویای برخی نکات بود:

۱. صندوق در برنامه‌ریزی بلندمدت خود (با فرض سخت‌گیرانه‌ترین شرایط منطقی و لحاظ پارامترهای مربوطه) با کسری بودجه‌ای معادل ۳۶,۹۸۵,۱۵۰ میلیون ریال (معادل ۳۷۰۰ میلیارد تومان) مواجه بود.
۲. صندوق در برنامه‌ریزی بلندمدت خود با فرض خوشبینانه‌ترین شرایط منطقی و لحاظ پارامترهای مربوطه با کسری بودجه‌ای معادل ۳,۵۹۵,۵۱۲ میلیون ریال (تقریباً معادل ۳۶۰ میلیارد تومان) مواجه بود.
۳. در سه گزینه دیگر بینابین با دو حالت مفروض فوق‌الذکر براساس شرایط منطقی و

پارامترهای مربوطه صندوق به ترتیب با کسری منابع و موجودی بالغ بر ۹,۵۹۳,۲۴۹ میلیون ریال (معادل حدود ۹۶۰ میلیارد تومان)؛ ۱۱,۹۵۴,۶۱۱ میلیون ریال (معادل ۱۱۹۵ میلیارد تومان)؛ و ۲۰,۶۹۱,۷۹۸ میلیون ریال (معادل ۲۰۶۹ میلیارد تومان) کسری مواجه خواهد شد.

براساس محاسبات اکچوئری پایان سال ۱۳۸۸، تا سال ۱۴۱۷ تمام اعضای شاغل فعلی عضو صندوق بازنشسته یا فوت می‌شوند و دریافتی صندوق از محل کسور بازنشستگی اعضای فعلی قطع خواهد شد؛ و پایان کار صندوق از بابت اعضای فعلی (اعم از شاغل و مستمری‌بگیر و یا وابستگان تحت تکفل) حدود ۱۴۶۳ پیش‌بینی شده است.

۲- نشست گفت‌وگوی راهبردی

موضوع: بازخوانی تجربه تأسیس و انحلال یا ادغام صندوق جهاد کشاورزی

زمان: ۱۳ آبان ۱۳۹۸

سخنران: اکبر شیرمحمدی (مدیرکل فنی صندوق بازنشستگی کشوری)

بسم‌الله الرحمن الرحیم. با سلام و عرض ادب خدمت همه عزیزان. تشکر از وقتی که گذاشتید. تشکر از آقای دکتر عظیمی و همکاران‌شان در موسسه راهبردهای بازنشستگی صبا. موضوع این جلسه بازخوانی تجربه تأسیس و انحلال صندوق معذوریت جهاد است. اهمیت این موضوع از این حیث است که قانون‌گذاری درباره این موضوع، مسیری را طی کرده است که با گذشت زمان، ما نقصان آن را به خوبی می‌توانیم ببینیم. قانون‌گذاری درباره این موضوع از مسیر خودش خارج شد، باید زودتر از این‌ها به این موضوع می‌پرداختیم. متأسفانه چنین نشد، ولی با تأخیر هم اگر به این مسئله بپردازیم باز جای تشکر از موسسه دارد. چون باید این واقعه را مرور کنیم و بدانیم چه اتفاقی افتاد. چون امروز هم با صندوق‌هایی مانند صندوق هما و صندوق فولاد مواجهیم که مشابه این صندوق هستند و گاه وضعی بدتر از این صندوق دارند. این صندوق‌ها با نگرش «صنفی» تشکیل شدند. مثل صندوق هما که می‌خواستند افراد مجموعه خودشان را در نظر بگیرند، ولی متأسفانه به علت بی‌تجربگی و رفتار خلاف ضوابط و اصول بیمه‌ای، با مشکل روبه‌رو شدند که می‌خواهند آن مشکل را به گردن سازمان‌های دیگر مثل صندوق بازنشستگی بیندازند.

صندوق معذوریت جهاد به موجب قانون مقررات مالی، اداری و استخدامی وزارت جهاد سازندگی مصوب ۶۷/۱/۲۳ تشکیل شد. در ماده ۶۹ این قانون گفته شده است که از تاریخ تصویب این قانون «صندوق تأمین معذوریت از کارافتادگی و وظیفه» به صورت صندوقی مستقل و وابسته به جهاد، تأسیس و جهاد مکلف است هر ماه ۸.۵٪ از حقوق ماهیانه اعضا را کسر کرده و بابت سهم اعضا و معادل همین مبلغ را نیز از بودجه جهاد، بابت سهم خود،

به صندوق مزبور واریز کند.

در صورت مذاکرات مجلس خیلی تلاش کردیم بفهمیم چه دلیلی داشت که در مقررات مالی، اداری و استخدامی تشکیلات جهاد چنین ماده قانونی را گنجانده‌اند تا صندوقی ایجاد شود. واقعیت این است که در آن زمان جنگ تمام شده بود و باید سازوکاری برای جهادگران می‌دیدند. به همین دلیل به سمت تشکیل صندوقی رفتند که آن صندوق به اعضای خود توجه ویژه کند و اعضا را در زمان بازنشستگی و از کارافتادگی مورد حمایت بیمه‌ای قرار بدهد. برای این که صندوق جایگاه خودش را پیدا کند و سازوکار تأسیس خود را بیابد، آیین‌نامه صندوق معذوریت طی مصوبه هیئت دولت در ۱۳۶۸/۲/۱۳ تصویب شد. بنابراین این مصوبه، مبنای تأسیس صندوق معذوریت جهاد بود.

مجوز تشکیل و تأسیس صندوق معذوریت جهاد کشاورزی

✓ قانون مقررات مالی، اداری، استخدامی و تشکیلات جهاد سازندگی (مصوب ۱۳۶۷/۰۱/۲۳)

ماده ۶۹ - از تاریخ تصویب این قانون (۱۳۶۷/۰۱/۲۳) صندوق تأمین معذوریت از کار و از کارافتادگی و وظیفه به صورت صندوقی مستقل و وابسته به جهاد تأسیس و جهاد مکلف است هر ماه هشت و نیم درصد (۸.۵٪) از حقوق ماهیانه اعضای کسر و بابت سهم اعضای همین مبلغ را نیز از بودجه جهاد بابت سهم خود به صندوق مزبور واریز نماید.

تبصره ۱- جهاد مجاز است از محل وجوه واریزی به صندوق فوق‌الذکر سرمایه‌گذاری در کارهای تولیدی و خدماتی و مشارکت با مؤسسات دولتی و بانک‌ها بنماید و درآمد حاصله را به صندوق مزبور واریز نماید.

تبصره ۲- در صورت عدم کفایت وجوه صندوق مزبور جهت پرداخت حقوق وظیفه و از کارافتادگی و معذوریت از کار اعضای جهاد، دولت مکلف است کمبود آن را سالانه در بودجه خود منظور و تأمین نماید.

تبصره ۳- آیین‌نامه این صندوق به تصویب هیئت‌وزیران خواهد رسید.

آیین‌نامه صندوق تأمین معذوریت از کار و از کارافتادگی و وظیفه اعضای جهاد سازندگی

۱۳۶۸/۰۲/۱۳ ۶۹۳۶ ت ۱۲۶

۱۳۶۸/۰۲/۲۹ - ۲۰۰

بحث را از این جا ادامه می‌دهیم که حالا این صندوق ایجاد شد، چه دلایلی باعث انحلال آن شد. قبل از آن می‌خواهم بگویم چه مستندات قانونی وجود دارد که براساس آن صندوق‌های بازنشستگی می‌توانند در هم ادغام بشوند و برای این کار چه مسیرها و قوانینی وجود دارد. در بند «ط» ماده (۹) قانون ساختار نظام جامع رفاه آمده است که ارائه تعهدات بیمه‌ای صندوق‌ها در قبال اعضای تحت پوشش براساس قاعده عدالت و به تناسب میزان مشارکت و با تنظیم میزان ورودی و خروجی طبق محاسبات بیمه‌ای، صورت می‌گیرد.

ماده ۱۳ قانون «اصلاح برخی مواد قانون استخدامی و کشوری» متنی دارد که قبل از آن در قانون ۱۳۶۸/۱۲/۱۳ اجازه می‌داد صندوق‌های بازنشستگی در هم ادغام شوند، ولی چون صندوق‌ها تمایل به این کار نداشتند و به این سمت نرفتند، چنین امری محقق نشد. بعدها برای این که این موضوع را بتوانند به گونه دیگر از قانون سال ۶۸ تعریف کنند، ماده ۱۳ قانون اصلاح برخی مواد قانون بازنشستگی ۱۳۸۰/۵/۲۴ تصویب شد.

ماده ۱۳ می‌گوید «در صورتی که هر یک از صندوق‌های بازنشستگی کارکنان دولت، با کلیه تعهدات، اموال و دارایی‌ها درخواست ادغام در سازمان بازنشستگی کشوری را بنمایند، سازمان بازنشستگی مکلف است ضمن انجام بررسی‌های مالی لازم و پس از تعیین تکلیف بدهی‌ها و مطالبات، نسبت به انجام این درخواست اقدام کند». یعنی اگر یک صندوق بازنشستگی بخواهد در صندوق بازنشستگی کشوری ادغام شود، باید این مسیر تعریف شده را طی کند. شاید این ارتباطی به موضوع پیدا نکند، ولی بعدها ماده ۱۱۳ قانون مدیریت خدمات کشوری هم حکمی در این زمینه داشت که براساس آن صندوق‌های بازنشستگی زیر نظر سازمان تأمین اجتماعی ایجاد شوند. اما به دلیل اجمال و ابهام این بند، ماده ۱۱۳ اصلاح شد. اما آنچه که وجود دارد و امروز معتبر است و می‌توان از آن متن برای ادغام استفاده کرد، همان ماده ۱۳ است.

صندوق معذوریت جهاد برای ادغام چه روندی را در پیش گرفت؟ اگرچه مستنداتی قبل از سال ۱۳۹۰ داریم که براساس آن مدیران صندوق جهاد تقاضای ادغام دارند، اما ما در این جا

مستندات سال ۱۳۹۰ به بعد را بررسی می‌کنیم. سال ۱۳۶۸ صندوقی ایجاد می‌شود که امسال ۱۳۹۸ سی سال از عمر آن می‌گذرد. یعنی انتظار آن است که صندوق جهاد از امسال شروع به پرداخت حقوق بازنشستگی کند. اما قبل از این که این صندوق به این مرحله برسد، اقداماتی انجام دادند و امروز بیش از ۷۵ درصد افرادی که عضو آن صندوق بودند، بازنشسته شده و رفته‌اند. این صندوق در مسیری قرار گرفت در سال ۱۳۹۰ (سالی که با صندوق بازنشستگی کشوری ادغام شد) یعنی ۲۱ سالگی، منحل و از گردونه خارج شد.

قبل از سال ۱۳۹۰ در گزارش اکچوئری سال ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ به این نتیجه رسیده بودند که توان اجرای تعهدات جاری خودشان را ندارند و تعهدات حتماً باید از محل بودجه عمومی پرداخت شود. برای این که خیال خودشان را راحت کنند و جهادگران را راضی کنند، به جای این که مسیر ماده ۱۳ را طی کنند، مسیر دیگری که برایشان راحت‌تر بود، طی کردند. صندوق بازنشستگی کارکنان جهاد در سال ۱۳۹۰ از طریق مکاتبه با وزیر تعاون کار و رفاه اجتماعی درخواست ادغام در صندوق بازنشستگی کشوری را مطرح کرد. حسب دستور وزیر وقت مبنی بر تشکیل کارگروه در هر دو صندوق برای بررسی راهکارهای قانونی و اعلام نظر برای چگونگی ادغام صندوق مزبور، علاوه بر ایجاد کارگروه کارشناسی در هر صندوق به طور جداگانه، کارگروه مشترکی برای بررسی راهکارهای قانونی و اجرایی تشکیل شد و در چارچوب ماده قانونی ۱۳ قانون «اصلاح برخی مواد مقررات بازنشستگی و وظیفه قانون استخدامی کشور» مصوب سال ۱۳۸۰ و سایر مقررات معتبر، صورت جلسه مورد تفاهم کارگروه مشترک قرار گرفت.

به نام خدا

جلسه مورخ ۱۹/۶/۹۰ جهت بررسی نحوه ادغام صندوق تامین معذوریت و ازکار

افتادگی و وظیفه کارکنان جهاد سازندگی در صندوق بازنشستگی کشوری

(حاضرین: آقایان ابراهیمزاده، اسرار حقیقی، آهویی، توبی، خلیلی، شیرمحمدی)

نتیجه بررسی های بعمل آمده به شرح ذیل می باشد :

۱. در خصوص مجوز ادغام صندوق معذوریت در صندوق بازنشستگی کشوری، با توجه به اینکه ماده ۱۷ "قانون ساختار نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی"، ماده ۱۱۳ "قانون مدیریت خدمات کشوری" و همچنین "قانون اصلاح ماده ۱۱۳ قانون مدیریت خدمات کشوری و جگونگی تعیین مدیران سازمان تامین اجتماعی و صندوقهای بازنشستگی و بیمه های درمانی"، هر کدام متضمن احکام مشخص و جداگانه ای در خصوص تجمع یا وحدت روسته صندوق های بازنشستگی بوده و تعارضی با حکم مندرج در ماده ۱۳ اصلاحی موضوع "قانون اصلاح برخی از مواد قانون اصلاح مقررات بازنشستگی و وظیفه قانون استخدام کشوری" مصوب ۸۰/۵/۲۴ ندارند. لذا محور ادغام مندرج در ماده ۱۳ اصلاحی فوق همچنان به قوت و اعتبار خود باقی است و با قوانین فوق الذکر بعدی نسخ و اصلاح نشده است. بنا به مراتب و با توجه به اینکه شخصیت حقوقی صندوق معذوریت کارکنان جهاد به استناد ماده ۶۹ "قانون مقررات مالی، اداری، استخدامی و تشکیلات جهاد سازندگی" مصوب ۶۷/۱/۲۳ و "قانون مقررات مالی، اداری، استخدامی و تشکیلات وزارت جهاد کشاورزی" مصوب ۸۲/۱۲/۲۵ تاسیس و تأیید گردیده، به استناد مجوز موضوع ماده ۱۳ فوق، درخواست ادغام صندوق معذوریت در این قالب توسط صندوق بازنشستگی کشوری قابل بررسی است و نیازی به مجوز قانونی جدید وجود ندارد. البته در مذاکرات فسماین نیازی به تصریح به موارد فوق نمی باشد.

۲. مجمع صندوق معذوریت باید تشکیل گردد و در آن مجمع :

- الف - موافقت با ادغام صندوق معذوریت با صندوق بازنشستگی کشوری، تصویب و اعلام گردد.
- ب - گزارش عملکرد مالی صندوق مذکور پس از نایب حسابرس، به عنوان بخشی از اطلاعات مورد نیاز، جهت بررسی و انجام محاسبات بیمه ای تأیید و به صندوق بازنشستگی کشوری ارائه گردد.
- ب - فهرست کلیه تعهدات قانونی عمل نشده احتمالی صندوق معذوریت اعم از حقوق و مستمیری بازنشستگی و سایر مزایای متعلقه به همراه سایر تعهدات در سال های قبل که دارای بار مالی بوده تهیه و به عنوان اطلاعات مورد نیاز به صندوق بازنشستگی ارائه گردد.
- ت - صندوق معذوریت متعهد و مکلف به انجام اقدامات اجرایی و اجرایی های لازم جهت اخذ موافقت دولت به پرداخت تعهدات مالی صندوق مذکور به صندوق بازنشستگی گردد.

من فقط قسمت پایین آن صورت جلسه را می خوانم: مجمع صندوق معذوریت جهاد باید تشکیل گردد و در آن مجمع: الف) موافقت با ادغام صندوق معذوریت با صندوق کشوری تصویب و اعلام گردد. ب) گزارش عملکرد مالی صندوق مذکور پس از تأیید حسابرس به عنوان بخشی از اطلاعات مورد نیاز جهت بررسی و انجام محاسبات بیمه‌ای تأیید و به صندوق کشوری ارائه گردد. ج) فهرست کلیه تعهدات قانونی عمل نشده‌ی احتمالی صندوق معذوریت اعم از حقوق و مستمری بازنشستگی و سایر مزایای متعلقه به همراه سایر تعهدات در سال‌های قبل که دارای بار مالی بودند، تهیه شود و به عنوان اطلاعات مورد نیاز به صندوق بازنشستگی کشوری ارائه گردد. صندوق معذوریت متعهد و مکلف به انجام اقدامات اجرایی و ریزنی‌های لازم جهت اخذ موافقت دولت به پرداخت تعهدات کلی صندوق مذکور به صندوق بازنشستگی کشوری گردد.

یعنی همان مسیری که در ماده ۱۳ آمده است باید قدم به قدم جلو برود.

متعاقب درخواست ادغام صندوق مزبور، صندوق بازنشستگی کشوری مکلف شد تا ضمن انجام بررسی‌های مالی و محاسبات اکچوئری و پس از تعیین تکلیف بدهی‌ها و مطالبات، مراتب تفاهم‌نامه تام را جهت تصویب وزیرای محترم تعاون و جهاد کشاورزی ارائه کند.

سندی که وجود دارد، مبین آن است که هیئت امنای سازمان تأمین اجتماعی نیز مصوبه‌ای در این زمینه تهیه کرده‌اند که در چارچوب ماده ۱۳ توافقی در زمینه ادغام به تصویب رساندند. این اقدام در ۱۳۹۰/۸/۱ انجام شد. حین انجام این مجموعه تفاهم‌ها، به یکباره و به موجب طرح دو فوریتی نمایندگان مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۱۳۹۰/۱۰/۲۱ قانون ادغام صندوق بازنشستگی کارکنان وزارت جهاد کشاورزی در صندوق کشوری تصویب و این صندوق در برابر تکلیف قانونی قرار گرفت. یعنی به جای این که مسیر منطقی و مقرر در قانون برای ادغام طی شود، مسیر قانون گذاری جدید طی شد که مسیر اصلی آن کار نبود. بنابراین، بدون توجه به مشکلات و تبعات، چنین قانونی تصویب شد. صندوق بازنشستگی و هیچ کدام از مسئولان آن زمان این صندوق، هیچ اطلاعی از این ماجرا نداشتند. شاید همان روز صبح گفته بودند که طرحی دو فوریتی در مجلس در حال تصویب است و از رادیو آن را

گوش کردند. در حالی که چون صندوق بازنشستگی کشوری در این زمینه مسئولیت داشت باید حداقل کمی قبل نسبت به این موضوع آگاهی کسب می‌کرد.

تعداد کل بازنشستگان و موظفین صندوق معذوریت در تاریخ ۱۳۹۰/۱۰/۰۱ و ۱۳۹۰/۱۰/۲۱ یعنی در زمان ادغام، ۱۱ هزار و ۵۳۷ نفر، تعداد وظیفه‌بگیران و فوتی‌ها ۲ هزار و ۷۳۳ نفر و جمع کل آن‌ها که پرونده بازنشستگی داشتند ۱۴ هزار و ۲۷۰ نفر بود. در آن زمان تعداد شاغلین هم ۱۸ هزار و ۸۶۵ نفر بودند که به این ترتیب مجموع مشترکین بازنشسته، وظیفه‌بگیر و شاغل ۳۳ هزار و ۱۳۵ نفر بودند.

در حال حاضر و امروز بر اساس آخرین گزارش، تعداد بازنشستگان ۲۲ هزار و ۱۴۰ نفر، تعداد وظیفه‌بگیران ۳ هزار و ۴۲۹ نفر هستند که ۲۵ هزار و ۵۶۹ نفر الان از صندوق کشوری حقوق می‌گیرند.

تعداد بازنشستگان و موظفین صندوق معذوریت جهاد در تاریخ ۱۳۹۰/۱۰/۰۱ (در زمان ادغام)

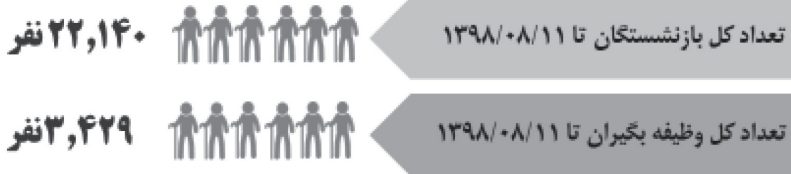

جمع کل: ۱۴,۲۷۰ نفر

تعداد شاغلین کسور پرداز تا تاریخ ۱۳۹۰/۱۰/۰۱: ۱۸,۸۶۵ نفر

جمع کل مشترکین: ۳۳,۱۳۵ = ۱۸,۸۶۵ + ۱۴,۲۷۰ نفر

تعداد بازنشستگان و موظفین صندوق معذوریت جهاد در تاریخ ۱۳۹۸/۰۸/۱۱ (در حال حاضر)

جمع کل: ۲۵۵۶۹ نفر

تعداد شاغلین کسور برداز تا تاریخ ۱۳۹۸/۰۸/۱۱: ۲,۵۶۶

در زمان رایزنی و بررسی برای ادغام (پیش از مصوبه مجلس)، در جلساتی که به دوستان صندوق جهاد داشتیم متوجه شدیم که این صندوق از نظر دانش بیمه‌ای ضعف دارد. یعنی مدیران آن صندوق تخصص لازم برای اداره صندوق براساس اصول بیمه‌ای را نداشتند. عدم آگاهی مسئولان وزارت جهاد و متولیان صندوق معذوریت از اصول بیمه‌ای و صندوق‌های بازنشستگی و همچنین اداره کردن صندوق براساس منافع صنفی و گروهی از جمله این دلایل بود. آن‌ها فقط به فکر همکاران خود یعنی جهادگران بودند. تلاش می‌کردند بیشترین امتیاز را برای آن‌ها در نظر بگیرند. بنابراین تصمیماتی گرفتند که به کلی خارج از اصول بیمه‌ای است و باعث تعجب بود.

یکی از موارد تعجب‌برانگیز در این صندوق، آن بود که تصمیم گرفتند حقوق وظیفه به افرادی که اساساً مشترک صندوق نبودند، اختصاص بدهند. یعنی کسانی که قبل از سال

۱۳۶۸ فوت شده بودند، مثل کسانی که حین جابه‌جایی محموله‌های کمک‌رسانی به مناطق جنگی کشته شده بودند. متأسفانه این افراد فوت شده بودند و باز متأسفانه خانواده‌های آن‌ها حمایتی نداشتند. صندوق معذوریت تصمیم گرفت حالا که صندوق ایجاد شده است، برای خانواده این افراد حقوق در نظر بگیرد. اسامی ۶۰۷ مورد از این افراد در سیستم جهاد وجود دارد. حتی خیلی جالب بود، یک مورد از این افراد در اردیبهشت ۱۳۵۸ فوت شده بود، درحالی که امام فرمان تأسیس جهاد را در خرداد ۱۳۵۸ صادر کردند.

در کنار همه موارد، تفاوت‌هایی هم در برداشت از قوانین وجود داشت. ما چون با سازمان اداری و استخدامی کشور ارتباط داشتیم، همان قانون «اداری و استخدامی کشور» را اجرا می‌کردیم. قوانین اجرایی ما معمولاً قوانین تعریف‌شده برای کارکنان دولت بود. اما وقتی می‌خواستیم سابقه‌ای را بپذیریم، و اقدامی را اجرا کنیم، حتی همین حالا، از سازمان اداری و استخدامی کشور کسب تکلیف می‌کنیم. بر این اساس، پذیرش سنوات غیررسمی خارج از صندوق بدون وصول کسور و مطابق محاسبات بیمه‌ای و پذیرش سنواتی که طبق قانون آن زمان قابل پذیرش نبود، مثل خدمت داوطلبانه در جبهه یا مثل پرداخت آخرین حقوق به ایثارگران و جانبازان، محل اختلاف بود. ما به همه ایثارگران آخرین حقوق آن‌ها را پرداخت نمی‌کردیم، ولی آن‌ها به همه ایثارگران و جانبازان آخرین حقوق‌شان را پرداخت می‌کردند. ما خدمت داوطلبانه در جبهه را تا زمانی که ماده ۲۷ برنامه پنجم نیامده بود، نمی‌پذیرفتیم.

بحث پذیرش سنوات دوران تحصیل دانشجویان تعهد خدمت‌دار را هم پذیرفته بودند. اما در قانون استخدام کشوری که ما اجرا می‌کنیم، دوران تحصیل اصلاً جزو سابقه به حساب نمی‌آید. امروز با تلاش و کسب نظر سازمان اداری و استخدامی توانستیم به جهاد سازندگی بقبولانیم که خدمت تحصیل قابل پذیرش نیست و دستور داده‌اند سوابقی را که می‌پذیرفتند حذف کنند.

از عوامل دیگری که در انحلال این صندوق تأثیرگذار بود، این بود که در جهاد تلاش کردند مجوزی بگیرند و همکارانشان را با ۵ سال ارفاق بازنشسته کنند. البته این مصوبه دولت

چون عمومیت داشت، حتی کارکنانی که مشمول این صندوق نبودند را نیز دربرگرفت. ولی به هرحال پایه‌گذار این مسئله جهاد بود و بیشترین توجه‌اش هم متوجه صندوق معذوریت جهاد بود. این مسئله، صندوق کوچک این چینی را به سمت مشکلات زیادی پیش برد.

اتفاق دیگر این بود که حقوق‌بگیران جهاد که هر دو برای مثال لیسانس داشتند و در یک سال بازنشسته شده بودند، اختلاف حقوق بسیاری داشتند. جهاد کشاورزی شرکت‌هایی تأسیس کرد که بعدها شدند موسسات غیردولتی، شرکت‌هایی مثل جهاد نصر، جهاد توسعه، جهاد استقلال و چند مورد دیگر. بسیاری از همکاران جهاد در دو سال آخر خدمت‌شان، مأمور به خدمت در آن جا می‌شدند. اختلاف حقوق از این جا ناشی می‌شد. زیرا همکارانی که مأمور شدند، جزو هیئت مدیره و مدیرعامل این شرکت‌ها می‌شدند، حقوق زیادی گرفتند.

ما به این مسئله توجه کردیم که اگر بخواهیم این قانون و طرح دو فوریتی را اجرا کنیم، حداقل سه موضوع اهمیت دارد. این ماده واحده می‌گوید از تاریخ تصویب این قانون، صندوق بازنشستگی کارکنان وزارت جهاد کشاورزی با کلیه اختیارات، وظایف، دارایی‌ها، امکانات، تجهیزات و تعهدات و نیروی انسانی در صندوق بازنشستگی کشوری ادغام می‌شود. موضوع دوم این است که بار مالی و هزینه انتقال از محل سهام واگذاری دولت در بنگاه‌های اقتصادی از ناحیه دولت تأمین و پرداخت می‌شود. موضوع سوم هم این است که برقراری حقوق بازنشستگی و وظیفه مشمولان صندوق مزبور براساس قانون مدیریت خدمات کشوری و مقررات صندوق بازنشستگی کشوری است.

این موارد در قانون مطرح شده است. در بحث ادغام ما باید به همه این‌ها توجه می‌کردیم و بار مالی آن را در نظر می‌گرفتیم. ولی سازمان ما هیچ اطلاعی از این موضوع نداشت. زیرا برای تصویب، مسیر قانونی عادی طی نشد. ما محاسبات اکچوئری نکردیم و هزینه‌ای که باید برآورد می‌کردیم، را محاسبه نکردیم. ما نتوانستیم مابه‌ازای این تعهد را محاسبه کنیم و هزینه‌ها را پیش‌بینی کنیم. وقتی قانون تصویب شد، به جای این که برویم و منابع‌مان برای این کار را بگیریم، اولین کاری که کردیم تشکیل ستاد ادغام بود! تا حقوق آن‌ها را

زودتر پرداخت کنیم. ما مشکلات زیادی برای ادغام داشتیم. می‌دانستیم ۹۰ درصد قوانین و مقررات ما مشترک است، ولی مسأله بسیار مهم انتقال آمار و اطلاعات از صندوق معذوریت به صندوق بازنشستگی کشوری وجود داشت. اگر قوانین را یکسان اجرا می‌کردیم، به راحتی می‌توانستیم این کار را انجام دهیم. ولی ما مشکلات اجرایی زیادی داشتیم. ستاد ادغام تلاش می‌کرد کار به راحتی انجام شود. حتی وقتی ما می‌گفتیم این مشکلات وجود دارد، می‌گفتند از این مشکلات باید صرف‌نظر کرد تا کارها سریع اجرا شود. با وجود این همه شتاب، تا سال ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ درگیر انتقال اطلاعات از آن صندوق به صندوق بازنشستگی کشوری بودیم! در نهایت هم با صرف‌نظر از خطاهای بسیار، کار انتقال را نهایی اعلام کردیم.

در این فرایند، بسیاری از موارد با اصول منطبق نبود. مثلاً برای نمونه فردی با تحصیلات ابتدایی گروه ۱۵ یا ۱۶ هم داشت. هرچه بررسی می‌کردیم، نمی‌فهمیدیم چرا این مسائل اتفاق افتاده است. گزارش دیگری هم شرکت بهفر داد که در سال ۱۳۹۳ برای بار هفتم بررسی شده و ۶۶۵ مورد مشکل اساسی داشتند. کار دیگر ما در آن زمان این بود که به همکاران استانی پیام می‌دادیم شما خودتان اطلاعات‌تان را بررسی کنید و اختیار دارید نسبت به ورود اطلاعات و تأیید برای برقراری حقوق بازنشستگان صندوق معذوریت جهاد اقدام کنید. امکان فنی این اختیار را هم در سیستم ایجاد کردیم. در تاریخ ۱۳۹۱/۲/۱۶ این کار محقق شد. یعنی در فاصله کمی این کار در سیستم صندوق اجرایی شد و قابلیت تأیید داشت. قسمت دوم قانون ادغام به تأمین بار مالی و هزینه ادغام مربوط بود. واقعیت این است که هیچ‌گونه سندی از آن صندوق در اختیار وزارت جهاد کشاورزی نیست. یعنی وقتی این صندوق با تمام اموال و دارایی‌هایش به صندوق بازنشستگی کشوری آمد، ساختمان‌هایش آمد، اما اسناد و مدارک تصمیمات هیئت مدیره و محاسبات اکچوئری، هیچ کدام در اختیار سازمان ما قرار نگرفت. هیچ کسی این سوابق را نگرفته است. تا در نهایت سال ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ آقای سعدی با ترفندی کمک کرد و ما توانستیم سوابق محاسبات اکچوئری سال ۱۳۸۸، ۱۳۸۹ را از آن‌ها بگیریم. آقای سعدی از همکاران صندوق جهاد بودند که در صندوق

ما ادغام شدند و در آن مقطع از همکاران ما بودند که بعداً بازنشسته شدند. ایشان همکاران وزارت جهاد را می‌شناختند. ما خیلی تلاش می‌کردیم ولی هیچ سند و مدرکی نتوانستیم به دست بیاوریم تا سوابق تصمیمات هیئت مدیره و هیئت امنای آن صندوق را متوجه بشویم. در گزارش اکچوئری سال ۱۳۸۹ شرکت‌هایی ذکر نام شده است که من نمی‌دانم واقعا آن شرکت‌ها را در اختیار صندوق بازنشستگی قرار دادند یا نه؟ و ارزش واقعی آن‌ها چقدر است؟ این قسمتی از گزارش اکچوئری آن زمان است.

تأمین بار مالی و هزینه انتقال

• اموال و دارایی صندوق معذوبت جهاد و ارزش روز آنها در سال ۱۳۸۹

الف- (۱) به موجب جدول شماره ۲، برآورد جمع گسور بازنشستگی آتی و تعهدات آتی صندوق با نرخ بازدهی سرمایه گذاری ۱۷ درصد و افزایش حقوق زمان اشتغال ۱۲ درصد در سال و افزایش حقوق مستمری ۱۲ درصد در سال به صورت زیر می‌باشد.

۱. جمع ارزش فعلی گسور بازنشستگی سالهای آتی	۲-۶.۱۶۱.۰۰۰ میلیون ریال
۲. جمع ارزش فعلی تعهدات آتی صندوق	۶۷.۲۴۹.۶۲۶ میلیون ریال
گسری ردیف ۱ به ردیف ۲	(۲۵-۸۸.۹۲۳) میلیون ریال

که با مقایسه با اقلام مربوط به ذخیره بازنشستگی اعضای شاغل و عواید حاصله (۶.۳۹۶.۶۴۵ میلیون ریال) مبلغ ۲۰.۶۹۱.۷۹۸ میلیون ریال گسری محاسبات اکچوئری خواهد داشت. از جمع ارزش فعلی تعهدات آتی صندوق به مبلغ ۲۷.۲۴۹.۶۲۶ میلیون ریال، مبلغ ۱۸.۰۶۲.۵۷۰ میلیون ریال مربوط به مستمری قابل پرداخت به اعضای شاغل فعلی در آینده و بقیه به مبلغ ۹.۱۸۷.۰۷۶ میلیون ریال سهم مستمری بگیران فعلی میباشد.

ب- (۱) به موجب جدول شماره ۳، برآورد جمع گسور بازنشستگی آتی و تعهدات صندوق با نرخ بازدهی سرمایه گذاری ۱۵ درصد در سال و افزایش حقوق زمان اشتغال ۶ درصد در سال و افزایش حقوق مستمری ۶ درصد در سال به شرح ذیل می‌باشد.

۱. جمع ارزش فعلی گسور بازنشستگی سالهای آتی	۱.۷۹۹.۹۲۷ میلیون ریال
۲. جمع ارزش فعلی تعهدات آتی صندوق	۱۵.۷۸۹.۸۲۱ میلیون ریال
گسری ردیف ۱ به ردیف ۲	(۱۳.۹۸۹.۸۹۴) میلیون ریال

تأمین بار مالی و هزینه انتقال

❖ اموال و دارایی صندوق معذوریت جهاد و ارزش روز آنها در سال ۱۳۸۹

که با مقایسه با اقلام مربوط به ذخیره بازنشستگی اعضای شاغل و عواید حاصله (به شرح آنچه که قبلاً اشاره شد) مبلغ ۹۱۵۱۲۰۲۹۹ ریال کسری محاسبات آکچوئری خواهد داشت. از جمع ارزش فعلی تعهدات آتی صندوق به مبلغ ۱۵۰۷۸۹۰۸۲۱ میلیون ریال، مبلغ ۹۰۹۳۳۰۰۹۲ میلیون ریال مربوط به مستحقری قابل پرداخت به اعضای شاغل فعلی در آینده و بقیه به مبلغ ۵۰۸۵۶۰۷۲۹ میلیون ریال سهم مستحقری بگيران فعلی میباشد.

ج- (۱) به موجب جدول شماره ۴، برآورد جمع کسور بازنشستگی آتی و تعهدات صندوق با نرخ بردهای سرمایه گذاری ۲۰ درصد در سال و افزایش حقوق رهن اشغال ۱۸ درصد در سال و افزایش حقوق مستحقری ۱۸ درصد در سال به شرح ذیل می باشد:

۱. جمع ارزش فعلی کسور بازنشستگی سالهای آتی:	۲۰۵۰۸۰۰۴۱ میلیون ریال
۲. جمع ارزش فعلی تعهدات آتی صندوق:	۴۳۰۸۸۹۰۸۳۶ میلیون ریال
کسری ردیف ۱ به ردیف ۲:	۲۲۰۸۰۹۰۳۹۵ (میلیون ریال)

که با مقایسه با اقلام مربوط به ذخیره بازنشستگی اعضای شاغل و عواید حاصله (به شرح آنچه که قبلاً اشاره شد) مبلغ ۲۶۰۹۸۵۰۱۵۰ میلیون ریال کسری محاسبات آکچوئری خواهد داشت. از جمع ارزش فعلی تعهدات آتی صندوق به مبلغ ۴۳۰۸۸۹۰۸۳۶ میلیون ریال، مبلغ ۲۹۰۹۹۷۰۷۶۷ میلیون ریال مربوط به مستحقری قابل پرداخت به اعضای شاغل فعلی در آینده و بقیه به مبلغ ۱۳۰۸۹۲۰۰۶۹ میلیون ریال سهم مستحقری بگيران فعلی میباشد.

در این گزارش آمده است که ارزش کسور بازنشستگی سالهای آتی دو هزار میلیارد تومان و ارزش فعلی تعهدات آتی صندوق ۲۷ هزار میلیارد تومان و با کسر ردیف یک ۲۵ هزار میلیارد تومان است. همکارانی که با محاسبات مالی آشنایی دارند، بهتر این محاسبات را متوجه می شوند. به نظر من تعهدات آتی صندوق ۴۳ هزار میلیارد تومان برآورد شده است، که نمی دانم ارزش آن شرکت‌هایی که واگذار کرده‌اند، چقدر است؟ گفته می شود که این عدد فقط و فقط ۴ هزار میلیارد تومان است.

خرداد ماه سال جاری گزارشی تهیه شد که در آن حقوقی که از سال ۱۳۹۰ به بازنشستگان صندوق جهاد داده‌ایم، آمده است. ما براساس حکم زمان ادغام تعیین بدهی را انجام دادیم. اما مدیران جهاد می‌خواستند با حکم دهه ۶۰ تعیین بدهی کنند. چون افراد در سنوات گذشته استخدام شده بودند و سابقه قبلی داشتند. پاسخ ما این بود که سوابقی می‌تواند مشمول تبصره ۲ ماده ۸۸ شود که مشمول قانون استخدام کشوری باشد و کارکنان صندوق جهاد

مشمول قانون استخدامی کشوری نبودند. به هر صورت، با تلاش توانستیم ۱۳۹۰/۱۰/۲۱ را جا بیندازیم. به دیوان عدالت شکایت کردند، اما دیوان عدالت هم حق را به ما داد. گفت با توجه به مفاد قانون استخدامی کشوری، ۱۳۹۰/۱۰/۲۱ مبنای محاسبه تعیین بدهی خدمتی برای کسانی است که اصلاً حق بیمه‌ای پرداخت نکرده‌اند.

همان‌طور که اشاره کردم برای بسیاری از افراد سابقه تحصیل قبل از استخدام را به حساب می‌آوردند که تلاش کردیم و مانع این اقدام شدیم. چون با مقررات ما نمی‌خواند. سازمان اداری هم بر آن صحنه گذاشت. محاسبه حقوق بازنشستگی را هم براساس قوانین جاری انجام دادیم. آن‌ها آخرین حقوق را پرداخت می‌کردند، ولی ما روش آن‌ها را دیگر انجام ندادیم.

در پایان، به نظرم می‌رسد همکاران موسسه باید چند موضوع را بازخوانی کنند و علت‌العلل ایجاد بحران و انحلال صندوق معذوریت جهاد را در یک گزارش بیاوریم. باید بفهمیم چه دلیلی داشت صندوقی با حدود ۲۱ سال عمر دچار چنین مشکلاتی شد و منحل شد. این که چرا هیچ مرجع نظارتی به این ماجرا ورود نکرد و از اداره‌کنندگان این صندوق نپرسید که شما چطور صندوق را اداره کردید که به این روز افتاد؟! چرا این وضعیت را ایجاد کردید و برای بیت المال و جامعه مشکل ایجاد کردید؟ هیچ کس این را پیگیری نکرد و از هیچ کس گزارشی گرفته نشد. آیا اطلاع داشتید که اداره صندوق باید براساس اصول بیمه‌ای و اصول ریاضی باشد؟ کسی نپرسید آیا می‌دانستید صندوق‌داری فقط این نیست که از همکاران خود حمایت کنید؟ آیا می‌دانستید که نباید فقط به سمت امتیاز دادن بروید؟ متأسفانه هیچ مرجع نظارتی مثل سازمان بازرسی و دیوان محاسبات به این ماجرا ورود نکردند. مهمترین اقدام این است که براساس ماده ۱۳ بار مالی و هزینه انتقال را برآورد کنیم و ببینیم سرمایه‌ای که وصول شد و سرمایه‌ای که باید وصول می‌شد، چقدر با هم اختلاف دارد. از توجه شما ممنونم.

پرسش و پاسخ

پرسش: سلام خدمت همه حضار و تشکر از آقای شیرمحمدی و توضیحاتشان. سوال من این است که امروز برای دانشجویان تربیت معلم سنوات تحصیل محاسبه شده و حق بیمه پرداخت می‌شود. آیا درست است یا مواردی که شما فرمودید موضوع متفاوتی است؟ سوال دوم من این است که من از بحث اکچوئری در سال ۱۳۸۹ انجام شده است، این طور فهمیدم که ۴ هزار و ۳۰۰ میلیارد تومان برآورد تعهدات آتی بوده است. ولی شما تا سال ۱۳۹۶ فقط هزار و ۱۰۰ میلیارد تومان حقوق داده بودید. درست متوجه شدم یا نه؟ اگر چنین است، اصلاً این گزارش اکچوئری را چه کسی تهیه کرده است که چنین تضاد بزرگی دارد؟

پاسخ: خیلی ممنون از توجه عزیزان. اگر قوانین و مقررات برای پذیرش سابقه افراد مد نظر باشد، مثل قانون مستخدمین آموزش و پرورش، سوابق تحصیلی را می‌پذیریم. آموزش و پرورش قانون دارد و مقررات آن اجازه می‌دهد که دوران تحصیل مد نظر قرار گیرد. ولی دوره‌های تحصیلی و آموزشی در سایر ارگان‌ها مجوزی برای پذیرش ندارند، از جمله کارکنان جهاد. ولی چون صنف و گروه خودشان بودند، آموزشگاه‌های جهاد را هم خودشان ایجاد کرده بودند، خودشان می‌توانستند به راحتی قبول کنند و این را در آیین‌نامه‌هایشان هم آوردند و سوابق تحصیلی آن را پذیرفتند. ولی در مقررات ما مجوزی برای این کار نبود. بنابراین ما فقط دوران تحصیل مستخدمین آموزش و پرورش را حداکثر چهار سال را می‌پذیریم. ولی برای سایرین مجوز نداریم. از این بابت شاید آنها ضرر کردند.

به خاطر آن‌ها ما مشکلات زیادی داشتیم. آن زمان بازنشستگان جهاد مطالباتی داشتند که براساس محاسبه بازنشستگان قبل از سال ۱۳۷۹ پیش‌بینی کرده بودند و به آن‌ها پاداش تعلق می‌گرفت. آن پاداش هم سند بورسی و اوراق سهام بود. علاوه بر این برای اجرای نظام هماهنگ آن‌ها مطالباتی داشتند که این مطالبات به تأخیر افتاده بود.

پرسش: آن عددی که در گزارش اکچوئری آمده است، کسری صندوق در آن زمان بود. یعنی اگر می‌خواست به صندوق کشوری اضافه شود، آن مقدار باید اضافه می‌شد، تا از ابتدا

ما شروع کنیم به تعهد داشتن. این اسلاید یک سناریوست که در نظر گرفته شده است. سناریوهای دیگری هم با مفروضات دیگر وجود دارد. این رقم نشان‌دهنده این است که اگر در همان سال ۱۳۸۹، به صندوق جهاد، ۴ هزار میلیارد تومان پرداخت می‌شد، با مفروضاتی که محاسبات براساس آن انجام شده بود، صندوق جهاد قادر می‌بود تعهداتش را انجام بدهد. این اعداد این معنا را دارد و با این که چقدر ما حقوق پرداخت کردیم متفاوت است.

پاسخ: خانم جلیلی و خانم باقری، از همکاران آشنا به محاسبات اکچوئری هستند و برای تهیه این گزارش زحمات متحمل شدند.

البته حمل بر جسارت نشود، عزیزان جهادگر تاج سر ما هستند. ما ارزش خاصی برای آن‌ها قائل هستیم. ولی در بین مشترکین ما، آنها جزو مشترکینی هستند که واقعا صندوق بازنشستگی را تحت فشار قرار دادند و به گونه‌ای اذیت کردند و ما همچنان با آنها مشکل داریم. اخیراً گفته‌اند کسانی که در زمان جنگ در جهاد سازندگی یا کشاورزی کار می‌کردند، می‌توانند تأیید کنند که این مدت را خدمت داوطلبانه می‌کرده‌اند. برای کسی که الان شاغل است این امر تحقق پیدا می‌کند و حقوق او بالاتر می‌رود نه برای بازنشسته. متأسفانه جهاد آمده است و برای بازنشستگانش هم این را در نظر گرفته و برایشان حکم زده‌اند و حقوق آن‌ها را دو گروه بالا برده‌اند. این کار مشکلات ما را اضافه می‌کند. ما با سازمان اداری و استخدامی و ستاد کل نیروهای مسلح مکاتبه کردیم و گفتیم وقتی به آن‌ها مجوز می‌دهید، برای ما دردسر ایجاد می‌کند. متأسفانه ما با این افراد که ۳۳ هزار نفر هستند، در مقایسه با سایر بازنشستگان، مشکلات بسیاری را به وجود آورده‌اند.

پرسش: ممنونم از آقای شیرمحمدی که به موضوعی پرداختید که ممکن است همین امروز مشکل سایر صندوق‌ها هم باشد. آن زمان من مسئول امور اداری بودم. ۱۲ سال در صندوق معذوریت سابقه کار دارم. یکی از مشکلات عمده و اصلی ما در آن زمان این بود که موقعی که در ابتدای سال برای افراد افزایش ضریبی را اعمال می‌کردند، اولاً دولت خودش را موظف می‌کرد و می‌گفت ما مطالبات شما را می‌دهیم و در یک مقطعی هم شرکت‌های زیان‌ده خودش را به صندوق

معذوریت داد. یکی از مشکلات اصلی که پیش آمد، از این جا بود. جناب شیرمحمدی فرمودند که دوستان فکر این را نکرده بودند، اما چنین نبود. آن‌ها فکر می‌کردند. کتابی درباره چالش‌های صندوق معذوریت جهاد وجود دارد. البته مدت‌هاست که اسم صندوق معذوریت تغییر کرده است و صندوق بازنشستگی جهاد شده است. این کتاب را دکتر میر تهیه کردند و بنده هم در گزارش‌های آن کمکی کردم. در آن کتاب مکاتبات ما و اتفاقاتی که در آن زمان افتاد و صندوق ادغام شد، آمده است. من در جلسه‌ای بودم که با یکی از مسئولین ما تماس گرفتند و گفتند که رادیو را روشن کنید، درباره طرح دو فوریتی صندوق صحبت می‌کنند. ما هم تا قبل از آن نمی‌دانستیم.

اتفاقی که افتاد این بود که ما دو یا سه ماه نتوانستیم حقوق را به موقع پرداخت کنیم و مجبور شدیم شرکت‌هایمان را واگذار کنیم، حتی شرکت‌هایمان را به خود وزارتخانه واگذار می‌کردیم. یعنی به همان جهاد نصر و جهاد استقلال و اینها. اما همان موسساتی که خود وزارت جهاد کشاورزی درست کرده بود، داشتند ما را می‌خوردند. وقتی نتوانستیم حقوق پرداخت کنیم، برخی کانون‌های بازنشستگی جمع شدند و نزد نماینده ارومیه رفتند و از آن جا مسیر طرح دو فوریتی شروع شد. یعنی خود ما هم خبر نداشتیم، اما سیاست ما بر این بود که می‌خواستیم با صندوق بازنشستگی کشوری ادغام شویم. دلیل هم این بود که ما هر سه سال یک بار گزارش اکچوئری تهیه می‌کردیم. همان تیمی که امروز برای شما اکچوئری انجام می‌دهند. ما می‌دانستیم که چه اتفاقی خواهد افتاد، ولی ناچار بودیم. چون پولی در بساط نبود. قرار بود بازنشسته‌های ما هم مثل صندوق فولاد تحصن کنند و اتوبوس آتش بزنند! چون ما این را می‌دانستیم مایل بودیم زودتر ادغام محقق شود.

جالب است وقتی ما در اولین جلسه با مدیران صندوق بازنشستگی کشوری و مدیر عامل آن، موضوع را اعلام کردیم، تعجب کردیم چرا این قدر خوشحال شدند. در واقع ما می‌دانستیم چه ضرری بر عهده صندوق بازنشستگی کشوری خواهد افتاد و به نفع بازنشستگان جهاد است. ولی مسئولان اینجا واقعا نمی‌دانستند. خیلی هم همکاری کردند. واقعا همکاری آن‌ها بیش از اندازه بود! اگر این اتفاق برعکس بود و قرار بود صندوق بازنشستگی کشوری در ما ادغام بشود، شاید سرعت عمل این قدر نبود.

معضل دیگر این بود که این صندوق کوچک بود. صندوقی بود با ۶۰ نیرو و ۴۴ هزار میلیارد کسور. به این صندوق کوچک، وزارت جهاد کشاورزی اعمال نفوذ داشت. حقوق‌های ما مشابه حقوق‌های وزارت جهاد کشاورزی بود، مناسب‌هایی که به آن‌ها پرداخت می‌شد، به ما هم می‌شد. قوانین ما دقیقاً مشابه آن‌ها بود. ولی عملاً به ما می‌گفتند شما مستقل هستید. ولی ما مستقل نبودیم. قوانین ما را آنها وضع می‌کردند. اگر شرکتی را به ما می‌دادند خود وزارت جهاد آن شرکت را به ما می‌داد. یک مورد این بود که شرکتی نساجی در زیمباوه به ما دادند. زیمباوه‌ای که یکی از بالاترین اعداد تورم را در دنیا دارد. علت این که این شرکت را به ما دادند آن بود که اسرائیلی‌ها از آن‌جا بیرون آمده بودند. آن شرکت کالا زیان‌ده بود. گفتند وزارت امور خارجه دستور داده که یکی آن شرکت نساجی را بخرد! تا چندین سال میلیون‌ها دلار به آن شرکت پول دادیم. این اتفاقات دست مدیرعامل و هیئت مدیره صندوق نیست. از بالا دیکته می‌شد. ولی چون این سازمان پول داشت از آن استفاده می‌کردند که این کارها را انجام بدهند. متأسفانه این اتفاقات افتاد. آن شرکت زیمباوه‌ای هم منحل شد و اتفاقات بعدی باعث شد ما نتوانیم حقوق پرداخت کنیم.

پرسش: اگر من جای صندوق جهاد بودم، می‌گفتم اشکالی ندارد، سیاست خارجی کشور به این نتیجه رسیده است که یک مجموعه ایرانی آن شرکت را اداره کند. این در حوزه تشخیص صندوق بازنشستگی جهاد نیست، قبول. ولی در خانه قاضی اگر چه گردو زیاد هست، ولی حساب و کتاب هم دارد. ما هم حساب کتاب می‌کنیم، زیان‌ش را شما بدهید. گاهی این گفت‌وگوها مفید است. البته می‌دانم این موارد پیشنهادهای کارشناسی است و در دنیای واقع، نظام مدیران سیاسی، به این نکات دقت ندارند! سوال خودم از آقای شیر محمدی این است که در ۱۰۱ و ۱۳۹۰ صندوق حدود ۱۱ هزار نفر بازنشسته داشته است. این بازنشستگان به چه مناسبت ایجاد شده بودند؟

پرسش: تشکر می‌کنم از موسسه و آقای شیرمحمدی برای ارائه خوبشان. امروز که طرح نوین نظام بازنشستگی کشور مطرح شده، گفته می‌شود که صندوق بازنشستگی کشوری سایر صندوق‌های بازنشستگی دولتی را در خود ادغام کند. انگار یک بار دیگر همان اتفاقاتی

که برای صندوق جهاد افتاده است قرار است دوباره تکرار شود. این بار شاید عوارض آن از دفعه‌های قبل بیشتر باشد. آیا این بار از گذشته درس گرفته‌ایم؟ اگر دوباره چنین چیزی مطرح بشود، آیا نهادهای تصمیم‌گیر درس عبرت گرفته‌اند که بتوانند محاسبات بیمه‌ای را به سرعت به مجلس و دولت ارائه دهند؟ آیا نهادهای حاکم و نهادهای تصمیم‌گیر متوجه شده‌اند که آن اقدام مناسب نبود؟ و متوجه شده‌اند که اقدامات شتاب‌زده مناسب نیست؟

پاسخ: اتفاقاً در جلسه‌ای که پریروز با هیئت رئیسه مجلس برگزار شد، یکی از مسائل همین بود. واقعا صندوق‌های کوچک با مشکلات حادی روبه‌رو هستند. باید به اینها توجه کنند. بارها هم گفته شده است. متأسفانه کسی به آن توجه نمی‌کند. این صندوق‌ها باید در ابتدا خود را با مقررات عمومی تطبیق بدهند. تمام این صندوق‌ها برای خودشان موقعیت ویژه‌ای را تعریف کرده‌اند که در دریافتی‌ها آن چیزی است که میل آنهاست. مثلاً وقتی به صندوق‌ها می‌گوییم شما که مشکل دارید، چرا آخرین حقوق را مبنای محاسبه حقوق بازنشستگی می‌گیرید؟ چرا سنوات ارفاقی برای تعریف می‌کنید؟ می‌گوید من برای همکارانم باید این امتیازات را در نظر بگیرم!

پرسش: گفته می‌شود مشترکان صندوق معذوریت ۴۴ هزار نفرند، ولی شما می‌فرمایید ۳۳ هزار نفر.

پاسخ: گزارش ما در سال ۱۳۹۰ گویای ۳۳ هزار نفر مجموع بازنشستگان و شاغلان است. شاید از میان ۴۴ هزار نفری که عضو صندوق جهاد بودند، عده‌ای با عنوان بازخرید در سیستم ما ثبت شده باشند. به هر حال ما باید اینها را کشف کنیم. ما در سیستم خودمان برای کسانی که در صندوق معذوریت جهاد هستند، ردیفی را تعریف کرده‌ایم و می‌توانیم بررسی دقیقتری انجام بدهیم و آن افراد را شناسایی کنیم.

پرسش: عنوان معذوریت به چه دلیل بوده است؟

پاسخ: معذوریت از شغل.

۳- مصاحبه با نیما راثی مرزآبادی^۱

هدف از تشکیل صندوق معذوریت جهاد چه بود؟

پاسخ: سال ۱۳۶۸ تصویب شد که صندوق معذوریت جهاد تشکیل شود. زیرا عده‌ای در آن زمان در جهاد سازندگی بودند و از اول جنگ کار می‌کردند و هیچ صندوقی نداشتند، به همین دلیل می‌خواستند که در زمان بازنشستگی از اشتغال‌شان نفعی ببرند. وزارت کشاورزی و جهاد سازندگی با هم ادغام شدند و لذا عده‌ای از کارکنان جهادی و عده‌ای از وزارت کشاورزی بودند. اما مشکل اصلی صندوق بازنشستگی این بود، افرادی که از سال ۱۳۵۸ استخدام بودند و تا سال ۱۳۶۸ و با ده سال سابقه کار، هیچ‌گونه کسور پرداختی به این صندوق نداشتند، این ۱۰ سال برای محاسبه‌ی مستمری آن‌ها لحاظ شد و به عنوان مطالبات‌شان قرار گرفت. سال ۱۳۶۹ زمان رسمی فعالیت این صندوق جهاد بود و مشکل اصلی که در این زمینه بوجود آمد این بود که، کلیه هزینه‌های صندوق هم از نظر ساختمانی و هم از نظر سازمانی و هم هزینه‌های کارمندان، همه به عهده صندوق بازنشستگی معذوریت جهاد بود و ارتباط مالی آن با دولت از سال ۱۳۷۷ قطع شد و هیچ‌گونه مرادده مالی با دولت نداشت. اگرچه تمام دستورالعمل‌ها و قوانین و مقرراتی که داشته، همه از طرف دولت بود. به طبع، این قوانین و مقررات براساس سیاسی بودن کل شاکله اقتصاد کشور بوده که باعث می‌شده که این مطالبات مدام برای این صندوق بازنشستگی افزایش پیدا کند. بارها راجع به این موضوع هشدار داده شد. اصلاً نوع ساختار طوری شد که همه از اول می‌دانستند دچار مشکل خواهد شد. چرا که تکلیف آن ۱۰ سال کسورات معلوم نبود و اتفاقاتی افتاد که در نهایت در سال ۱۳۹۰ ادغام صورت گرفت.

از مشکلاتی که باعث شد صندوق وارد بحران شود کمی توضیح دهید؟

پاسخ: اولین نکته، همان ۱۰ سالی است که از بازنشستگی مانده (۱۳۵۸) محاسبه شده در سال (۱۳۶۸). دومین نکته، هزینه‌های تحمیل شده به صندوق بود. شرکت‌هایی بودند که از

۱. رئیس اداره عمومی و پشتیبانی صندوق جهاد کشاورزی در زمان ادغام در صندوق بازنشستگی کشوری

لحاظ مالی مشکل داشتند و زیان‌ده بودند. مشابه شرکت‌هایی که به برخی از صندوق‌های بازنشستگی واگذار شد و زیان‌ده بودند. یکی دیگر از عوامل بحرانی شدن این صندوق این بود که در پرداخت مستمری، مینا را آخرین حقوقی که شخص دریافت می‌کرده لحاظ می‌کردند. از جمله مشکلات موجود در پرداخت کسورات، پرداخت نامنظم و پراکنده آن بود، چون ما باید کسورات را دریافت می‌کردیم تا سرمایه‌گذاری انجام بدهیم. اما این کسورات همیشه نامنظم بوده، خیلی جاها خلأ داشته، عده‌ای جاهای دیگر مأمور بودند و آن‌ها کسوری پرداخت نمی‌کردند. در این رویه از سال ۱۳۶۹ تا ۱۳۸۰ کلاً کسورات به صورت پراکنده پرداخت می‌شد. از سال ۱۳۸۰ به بعد این روند کمی انسجام پیدا کرد، اما باز مطالباتی بوده که تا آن زمان نمی‌توانستیم بگیریم. مطالباتی که باید از دستگاه‌ها می‌گرفتیم.

یکی از تصورات افراد این بود، صندوق‌های بازنشستگی کوچک، زیرمجموعه صندوق بازنشستگی وزارتخانه هستند، لذا مزایای بهتری خواهند داشت. اما در ادامه با اعمال قوانینی، مانع از عضوگیری شدند. همچنین دریافت کسورات تا مقداری مشخص و ناچیز، مانع از سرمایه‌گذاری می‌شد. لذا با ممانعت از گرفتن ورودی و دریافت کسورات، صندوق‌های کوچک نیز تضعیف شدند. در واقع روند دریافتی ما از تأمین اجتماعی متفاوت بود.

با توجه به این‌که قوانین صندوق جهاد با قوانین صندوق بازنشستگی کشوری شباهت زیادی داشت، آن چنان که در سال ۱۳۹۰ بر پایه‌ی همین شباهت‌ها در صندوق بازنشستگی کشوری ادغام شد، چرا این دسته از کارکنان ذیل صندوق بازنشستگی کشوری قرار نگرفتند، چرا که کارکنان رسمی وزارتخانه‌ها هم عضو صندوق بازنشستگی کشوری هستند؟

پاسخ: بالاخره آن‌ها فکر می‌کردند که صندوق‌های بازنشستگی که زیرمجموعه خود وزارتخانه هستند امتیازهای بهتری به آن‌ها خواهد داد. البته بعدها قوانینی اعمال شد که دیگر ما نتوانستیم عضوگیری کنیم و از یک مقطعی به بعد عملاً کسوراتی دریافت نمی‌کردیم و دریافتی‌ها به کلی متوقف شد. منظور قوانینی بود که مانع استخدام در وزارتخانه می‌شد و

براساس آن قوانین یا باید ذیل صندوق بازنشستگی کشوری قرار می‌گرفتیم یا سایر سازمان تأمین اجتماعی. گرچه این دریافت کسورات در این صندوق کوچک آن قدر ناچیز بود که نمی‌شد با آن کسورات سرمایه‌گذاری کرد.

چرا تصمیم به ادغام در صندوق بازنشستگی گرفته شد؟

پاسخ: قوانین ما بسیار شبیه است؛ ما چون از خدمات کشوری برای بازنشستگی کارمندان استفاده می‌کردیم و خیلی سریع می‌شد این قوانین را تبدیل کرد، ظرف یک سال تمام احکام تبدیل و با قوانین صندوق بازنشستگی کشوری مشابه شد. در این بین عده‌ای متضرر شدند و صندوق بازنشستگی کشوری هم مجبور شد که قبول کند. در واقع، به شکل عجیبی این صندوق را به صندوق بازنشستگی کشوری دادیم.

اگر در مورد فرآیند ادغام توضیحی دارید بفرمایید؟

پاسخ: اتفاقی که برای صندوق افتاد این بود، به دلیل این که هیچ‌گونه حمایتی از دولت دریافت نمی‌کردیم، مجبور شدیم یکسری از شرکت‌ها را واگذار نماییم تا بتوانیم حقوق بپردازیم.

در سال ۱۳۹۰ پیش‌بینی حقوق مستمری بگیران چیزی در حدود ۱۳۰ میلیارد تومان اعلام شد، در حالی که درآمد اقتصادی (درآمدهای حاصل از سرمایه‌گذاری) ما ۲۵ میلیارد تومان و دریافتی از شاغلین نیز ۳۰ میلیارد بود. یعنی، ۵۵ میلیارد در برابر ۱۳۰ میلیارد. حال با تفاوت موجود، چگونه باید این کسری جبران می‌شد. همچنین از ۱۸۵ میلیارد تومان جمع کل حقوق پرداختی سال ۱۳۶۹ تا ابتدای سال ۱۳۹۰، حدود ۱۶۷ میلیارد مربوط به پرداختی ۶ سال آخر بود که، تعداد زیاد بازنشستگان را تا آن زمان نشان می‌دهد. یعنی از سال ۱۳۵۵ تا سال ۱۳۸۸ شاغل و از سال ۱۳۸۸ نیز شروع بازنشستگی این افراد بود. اینجا بود که دچار مشکل شدیم؛ در حدود ۱۸ میلیارد تومان مربوط به ۱۵ سال قبل و مابقی مربوط به ما می‌باشد.

با توجه به این که تعدادی از کارمندانی که از ۱۳۵۸ تا ۱۳۶۸ کسورات پرداخت نکردند

در سال ۱۳۸۸ بازنشسته می‌شدند، ما هم ورودی دیگری که کسورات پرداخت کند نداشتیم، کمکی هم که از دولت دریافت نمی‌کردیم؛ اما نامه‌نگاری زیادی با مسئولان مربوطه انجام دادیم. با توجه به شرایط موجود و و با توجه به افزایش تعداد مستمری بگیران از ۳۷۰۰ نفر به ۱۱۳۰۰ نفر در طی ۵ سال، ما باید به نحوی حقوق را پرداخت می‌کردیم لذا اقدام به واگذاری زمین‌ها، شرکت‌ها و ملک‌ها نمودیم تا بتوانیم مبالغ موردنیاز را تهیه نماییم. توجه نمائید که تعداد پرداخت کنندگان کسوری در سال ۱۳۹۰، ۱۶۰۰۰ نفر بود و سال به سال از این تعداد کم می‌شد.

طبق وظیفه ما با نامه‌نگاری به معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری اعلام کردیم که صندوق با کسری بودجه حدود ۲۰ میلیارد ریال روبرو شده است و این روند طی سال‌های آتی ادامه داشته است. براساس تبصره ۲ ماده ۶۹ قانون مقررات مالی-اداری وزارت جهاد کشاورزی، دولت می‌تواند در بودجه عمومی کشور آن را تأمین اعتبار کند، اما آن‌ها کاری نکردند (سال ۱۳۸۷ و ریاست احمدی‌نژاد). در صورتی که این قانونی بود که خودشان تصویب نمودند. در واقع نمی‌خواستیم که زیرمجموعه صندوق بازنشستگی باشیم، اما افرادی بودند که ما را به سمت ادغام پیش بردند و نامه‌نگاری‌ها جدی گرفته نمی‌شد. وقتی اعلام می‌کنند، حقوق فردی ۳۰٪ افزایش یابد خب این مقدار باید تأمین اعتبار شود، اما عملاً این کار هم صورت نمی‌گرفت.

ما به نامه‌نگاری‌ها ادامه دادیم، چون می‌دانستیم به سمتی پیش می‌رویم که در آینده پولی نخواهیم داشت، لذا مجبور شدیم خودمان را زیر مجموعه نهادی کنیم که پول داشته باشد و بتواند ما را تأمین اعتبار نماید. برای این کار ما با کانون‌های بازنشستگی جهاد کشاورزی در شهرستان‌ها هماهنگ کردیم و قرار شد هر کانونی با نمایندگان خود هماهنگ کرده تا این موضوع در مجلس مطرح شود و طبق خواسته خودمان ما زیرمجموعه صندوق بازنشستگی کشوری شویم. قرار بر این شد که، صندوق بازنشستگی جهاد با تمامی دارایی‌ها و تمام مطالبات و امکانات و تعهدات و نیروهای انسانی در صندوق بازنشستگی کشوری

ادغام شود. جلسه‌ای در صندوق بازنشستگی جهاد کشاورزی با حضور خانم عطاریان (مدیر عامل وقت صندوق بازنشستگی کشوری) به دستور رئیس جمهوری (شفاهی یا کتبی دستور را مطمئن نیستیم) برگزار شد و خانم عطاریان هم خیلی مشتاقانه و خوشحال گفت که ما موظف هستیم که به دستور مجلس و شخص رئیس جمهور سریع‌تر این ادغام را انجام دهیم. صندوق بازنشستگی کشوری خیلی هم خوب با ما برخورد کردند و تصور می‌کنم نمی‌دانستند چه اتفاقی دارد می‌افتد ولی ما می‌دانستیم و هم تعجب می‌کردیم که این‌ها چرا این‌قدر خوشحال هستند! به نظر می‌رسید که نمی‌دانستند بحران ما در چه حد است. نمی‌دانستند که ۳۳ هزار بازنشسته هست که باید به این صندوق تحمیل شود. شرکت‌های وابسته به صندوق ما وضعیت خوبی اصلاً نداشتند، گرچه کل اقتصاد آن زمان وضعیت خوبی نداشت. ما هم خوشحال از این بودیم که این‌ها (صندوق بازنشستگی کشوری) نمی‌دانند دارد چه اتفاقی می‌افتد.

علت عدم ورود مراجع نظارتی به معذوریت جهاد چه بود؟

پاسخ: در واقع ما خودمان اطلاع و گزارش کامل از بحران پیش رو می‌دادیم منتها، هیچ گوش شنوایی وجود نداشت. از رئیس جمهور، جهاد، سازمان برنامه و بودجه تا سازمان بازرسی کل کشور، به همه اعلام وضعیت نمودیم. همچنین طی نامه محرمانه‌ای که با رئیس جمهور داشتیم اعلام کردیم اگر این وضعیت جدی گرفته نشود امکان بوجود آمدن بحران امنیتی وجود دارد.

کارهای صورت گرفته توسط ما به شرح زیر است:

۱. تهیه و تصویب طرح تحقیقاتی با تأکید بر موضوع پدافند غیرعامل شرایط صندوق با همکاری مؤسسه پژوهش‌ها؛
۲. اطلاع‌رسانی و برگزاری جلسات مشترک با کانون بازنشستگی جهادگران؛
۳. برگزاری جلسات توجیهی و پیگیری با کمیسیون‌های مجلس؛
۴. ارائه گزارش و هشدار پیشگیرانه در شورای معاونین وزارت جهاد کشاورزی در خرداد

ماه ۱۳۸۹؛

۵. برگزاری جلسات مکرر و پیگیری با مسئولان وزارت رفاه و تأمین اجتماعی و صندوق بازنشستگی کشوری؛
۶. تدبیر سازوکارهای موقت برای استفاده از تمامی امکانات و ظرفیت‌های موجود بازنشستگان و نقدشوندگی دارایی‌هایمان؛
۷. فروش دارایی‌های صندوق؛
۸. جلوگیری از سوق یافتن منابع صندوق به منابع نامعتبر (شرکت‌های زیان‌ده) مثل پتوسازی زیمبابوه، هفت‌تپه نیشکر؛
۹. جلوگیری از توسعه شرکت‌ها و در نهایت هیئت مدیره و مدیر عامل گفتند ما استعفا می‌دهیم.

در روند این اتفاق، رؤسای ارشد ما رفتند، ما به عنوان مدیر هر کدام به گوشه‌ای پراکنده شدیم، تنزل رتبه و حقوق داشتیم، کارکنان همه استرس و ناراحتی داشتند، حکم هر کدام از ما تا یکسال مشخص نشد، احتمالاً آقای شیرمحمدی بسیاری از اتفاقات را نمی‌دانند، به این دلیل که تنها با یک نفر به نام آقای سعدی در ارتباط بودند؛ در آن زمان آقای سعدی کلاً یکسال با ما همکاری داشتند و در جریان بسیاری از اتفاقات پیش‌آمده و اقدامات انجام گرفته قرار نداشتند. هدف این بود که به نحوی این مشکل حل شود که بهترین حالت پول نفت بود.

دست و دل‌بازی در صندوق بود؟

پاسخ: صندوق زیر مجموعه وزارت‌خانه است؛ افرادی که در وزارت‌خانه هستند خب به طبع باید بازنشسته همان‌جا شوند، قوانین را به همان صورتی وضع می‌کنند که در آینده به نفع خودشان باشد. این را باید قبول کنیم که صندوق جهاد کشاورزی از دل خود وزارت جهاد کشاورزی درآمد و قوانین و مقررات بازنشستگی را کسانی طراحی می‌کردند که بعداً قرار بود بازنشسته شوند. هیچ‌کدام هم نمی‌دانستند که آینده صندوق به کجاها ختم می‌شود. همه به نحوی امیدوار بودند که بودجه عمومی به صندوق تعلق بگیرد. البته این وضعیت در خیلی

از صندوق‌های اختصاصی وجود دارد و فقط مربوط به صندوق جهاد کشاورزی نبود و الان هم چنین است.

ببینید، اگر در رابطه با مورد خاصی صحبت می‌کنیم باید در زمان و شرایط خودش مورد بررسی و نقد قرار دهیم. وقتی صحبت از این باشد که چرا صندوق بازنشستگی در برابر ادغام مقاومت نکرد، ابتدا باید توجه کنیم که کدام یک از مدیران احمدی نژاد جرأت مقاومت در برابر دستورات وی را داشتند که خانم عطاریان انجام نداده باشد. باید شرایط سیاسی کشور را در نظر داشت. اگر کسی کوچک‌ترین مقاومتی در برابر رئیس جمهور داشت بلافاصله عزل می‌شد. شرایط خانم عطاریان را هم به همین نحو باید درک کرد. همچنین شرایط آقای خلیلیان وزیر جهاد کشاورزی که نمی‌توانست در برابر خواست رئیس جمهور مقاومت کند را باید پذیرفت. در واقع باید همه این‌ها را در یک ترازو قرار داد.

اواخر سال ۱۳۸۱ من در صندوق جهاد بودم. از سال دوم رئیس اداره امور عمومی و پشتیبانی شدم و چون فناوری اطلاعات هم زیر مجموعه من بود تمام گزارشات و آمارها و اطلاعاتی که باید می‌گرفتیم همه را باید من برای مدیرعامل آماده می‌کردم.

صحبت و نکات پایانی خودتان را با محوریت درس‌آموزی برای صندوق‌های بازنشستگی بفرمائید.

پاسخ: این اتفاق برای هر صندوق بازنشستگی خواهد افتاد. صندوق بازنشستگی کارکنان جهاد کشاورزی در سطح محدودی از لحاظ مشترکان بود، ولی در صورت بروز بحران در صندوق بازنشستگی کشوری ممکن است یک وضعیت امنیتی حاد برای کشور پیش بیاید. این را باید همه مسئولان و نظام سیاسی بدانند. فقط کافی است یک ماه حقوق بازنشستگان پرداخت نشود. صندوق بازنشستگی فولاد را اگر در نظر بگیریم با آن اتفاقات بدی که برای آن صندوق افتاد که ما هم در جریان بودیم و بچه‌های فناوری و اطلاعات صندوق پیش ما رفت و آمد زیاد داشتند؛ اتفاقاتی مانند آتش زدن اتوبوس و ایجاد راه‌بندان و حق هم داشتند چرا که حقوق‌شان را می‌خواستند. چیز بیشتری نمی‌خواستند. این اتفاق اگر برای صندوق

بازنشستگی کشوری بیفتند چه اتفاقاتی خواهد افتاد. گستره‌ی وسیعی دارد و کل کشور را درگیر خواهد کرد. باید از الان به فکر این مشکلات بود. صندوق معذوریت خیلی کوچک بود در برابر صندوق بازنشستگی کشوری (کلاً ۶۰ نفر نیرو داشت و بالاترین آمار مشترکان ۶۰ هزار نفر).

اما باید این نکته را در نظر گرفت که مشکلات و مسائل صندوق معذوریت جهاد را باید در ظرف زمانی خودش بررسی کرد. این دوستان تازه بعد از ۸ سال به ما می‌گویند که شما باید این کار را می‌کردید و آن کار را نباید انجام می‌دادید و ... این اولین باری هست که از ما می‌پرسند که صندوق معذوریت جهاد چه سرنوشتی را از سر گذراند. یکی از ناراحتی‌های ما از مسئولین این است که هیچکس شرایط بحرانی ما در آن زمان را درک نکرد، به مکاتبات انجام شده توجه نشد و یکباره پشتمان خالی شد و الان بعد از هشت سال شما پیگیر این کار هستید.

جمع‌بندی

صندوق‌های بازنشستگی عمومی ذاتاً در مراحل میان‌سالی و پیری وارد بحران می‌شوند. ای بسا بدین سبب بود که در قانون نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی (بند «ح» ماده ۹) تصریح شده است که تعهدات صندوق‌های بیمه‌ای باید توسط دولت تضمین شود. به نظر می‌رسد چنین نگاه و رویکردی از سوی نظام سیاست‌گذاری و قانون‌گذاری به بیمه‌های اجتماعی و نظام بازنشستگی در روح و برخی مواد (مانند اصل ۲۹) قانون اساسی وجود دارد و این رویکرد در قانون نظام جامع نیز فرموله شده است. براساس این تلقی و نگرش، گویا صندوق‌های بازنشستگی سازوکاری‌اند که دولت بخشی از فرایند حمایتی (حمایت به معنای مساعدت) خود را از طریق آن‌ها نسبت به نیروهای شاغل انجام می‌دهد. به عبارتی دیگر، در نظام بازنشستگی ایران یارانه‌هایی وجود دارد که مشترکان هر کدام و هر گروهی به تناسب جایگاه اداری و سازمانی خود از آن‌ها برخوردار می‌شوند، سوای این که چه اندازه مشارکت (در قالب حق بیمه‌پردازی) داشته باشند. در برخی از صندوق‌های بازنشستگی، نسبت مشارکت مشترکان و برخورداری آن‌ها از مزایای این صندوق‌ها هیچ تناسبی با هم ندارد. بررسی دقیق اغلب صندوق‌های بازنشستگی در ایران بر چنین ادعایی صحه می‌گذارد. صندوق بازنشستگی کارکنان جهاد کشاورزی نمونه‌ای بارز از بی‌توجهی و عدم اشراف نظام سیاست‌گذاری به ملاحظات بیمه‌ای در ایران است. دلایل متعددی باعث شده است که این صندوق وارد بحران شده و در نهایت در صندوق بازنشستگی ادغام شد:

- تعهداتی بر صندوق جهاد کشاورزی تحمیل شد که مربوط به زمانی بودند که اساساً صندوقی شکل نگرفته بود. صندوق بازنشستگی جهاد در اردیبهشت سال ۱۳۶۸ تأسیس شد و نهاد جهاد سازندگی در خردادماه ۱۳۵۸. صندوق و مدیران آن ۱۰ سال از بهترین فرصت‌های سرمایه‌گذاری خود را عملاً در اختیار نداشته و سرمایه‌ای تجمع نگشته، و هزینه‌های ناشی از حقوق مستمری‌بگیران مقطع زمانی مذکور از بدو تأسیس به صندوق تحمیل شد، بدون آن که هیچ‌گونه رابطه‌ی بیمه‌ای

- بین کسور دریافتی و حقوق مستمری پرداختی افراد وجود داشته باشد.
- محاسبات اکچوئری صندوق برای اولین بار در سال ۱۳۸۰ انجام شد. این امر گویای این واقعیت است که هیچ‌گونه بررسی علمی یا مطالعه‌ی بیمه‌ای و پیش‌بینی و محاسبات اکچوئری، نه تنها در بدو تأسیس صندوق، بلکه تا ۱۲ سال پس از تأسیس آن انجام نپذیرفته است.
 - مطالبات صندوق از دولت بابت کسور بازنشستگی اعضا برای دوره‌ی زمانی ۱۳۵۸ تا ۱۳۶۸ نه تنها در ابتدای تأسیس صندوق در سال ۶۸ پرداخت نشده، بلکه موضوع تعیین تکلیف و تسویه‌ی مطالبات یادشده تا ۱۰ سال بعد، یعنی تا سال ۱۳۷۸ مسکوت مانده است. در سال ۱۳۷۹ نیز که هیئت وزیران در این خصوص تصمیم‌گیری کرده، اما مبلغ تعیین‌شده برخلاف صراحت قانون که باید بر مبنای ارزش روز مطالبات محاسبه می‌شد، بر مبنای ارزش دفتری مطالبات و به قیمت میانگین ارزش سال‌های ۱۳۵۸ تا ۱۳۶۸ برآورد و در قالب واگذاری سهام شرکت‌های وابسته به جهاد سازندگی تسویه شد. به این ترتیب، صندوق فرصت سرمایه‌گذاری در ۲۰ سال عمر خود را (که بهترین زمان برای سرمایه‌گذاری در همه‌ی صندوق‌های بازنشستگی است) عملاً از دست داد.
 - این صندوق از ابتدا تا سال ۱۳۸۲ بدون تعیین و تشکیل هیأت‌مدیره اداره می‌شد. چرا که براساس اساسنامه اولیه‌ی صندوق مصوب سال ۱۳۶۸، یک نفر مسئول اداره آن بود. به این ترتیب برای مدت ۱۵ سال از ابتدای تأسیس تا اواسط سال ۱۳۸۲ با مدیریت تک‌نفره و متکی بر تصمیمات فردی اداره شد. حتی پس از تغییر آیین‌نامه و اساسنامه صندوق در سال ۱۳۸۲ مبنی بر ساختار سه نفره هیئت‌مدیره‌ای، باز هیئت مدیره صندوق با ترکیب دو نفره اداره می‌شد. این در حالی است که براساس بند «ب» و تبصره ۱ ماده ۱۷ قانون نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی، هیئت مدیره صندوق‌های بازنشستگی باید حداقل پنج نفر با تخصص‌های مشخص شده در تبصره مذکور باشد.

برخی از قوانین و مقررات فرایمهای دیگر باعث شده است که صندوق جهاد وارد بحران و انحلال شود که عبارتند از:

- پذیرش سنوات دوران تحصیل دانشجویان تعهد خدمت‌دار؛
- مبنای پرداخت مستمری براساس آخرین حقوق دریافتی مشترک؛
- در نظر گرفتن حقوق بازماندگان برای کسانی که قبل از تأسیس صندوق جهاد فوت یا کشته شده بودند؛ حتی یک مورد وجود داشت که در اردیبهشت ۱۳۵۸ فوت شده بود، در حالی که امام فرمان تأسیس جهاد سازندگی را در خردادماه ۱۳۵۸ صادر کردند؛
- پرداخت آخرین حقوق به همهی ایثارگران و جانبازان؛
- پذیرش سنوات غیررسمی خارج از صندوق بدون وصول کسور و محاسبات بیمه‌ای مانند خدمت داوطلبانه^۱؛
- گرفتن مجوز برای همکاران خود از سوی جهاد برای ارفاق ۵ سال برای بازنشستگی^۲؛
- مأمور به خدمت بسیاری از همکاران جهاد در دو سال آخر خدمت در شرکت‌های تأسیس شده توسط جهاد و پرداخت حقوق بالا به آن‌ها، چرا که اغلب عضو هیئت مدیره و مدیر عامل این شرکت‌ها می‌شدند.

۱. تعیین خدمت داوطلبانه در ماده ۲۷ قانون برنامه پنجم توسعه برای صندوق بازنشستگی کشوری الزامی شد.
۲. البته این مصوبه دولت عمومیت داشت، حتی کارکنانی که مشمول این صندوق نبودند را دربرگرفت، اما صندوق جهاد پایه‌گذار این موضوع بود.

تهران، خیابان شریعتی، نرسیده به میدان قدس، کوچه محوی،
پلاک ۴، واحد ۱۰۱

دورنگار: ۰۲۱-۲۲۷۰۲۹۰۳ تلفن: ۰۲۱-۲۲۷۰۳۴۶۵

www.saba-psi.ir

info@saba-psi.ir